

Gezondheid tijdens de coronacrisis

Gezondheidsmonitor
2020, Ridderkerk

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Onder embargo tot 9 september 2021

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 9 september 2021

Auteur(s): Gea Schouten, Netty van Veelen, Nathalie Koene-Smit

Vragen: Gezondheidsmonitor@rotterdam.nl

Samenvatting

Dit rapport bevat de resultaten van de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen die in het najaar van 2020 is uitgevoerd. Tijdens deze periode zat Nederland aan het begin van de tweede Covid golf. Voor een groot deel zijn de uitkomsten bepaald door deze bijzondere periode en het gevoel wat mensen daarbij hadden en hun specifieke situatie. Het is daarom moeilijk te zeggen of bij een verandering van de uitkomstmaat ten opzichte van de vorige meting in 2016 er daadwerkelijk sprake is van een verandering van de trend of dat het om een tijdelijke verandering gaat. Om deze reden hebben wij in dit rapport steeds opgenomen wat respondenten zelf aangeven: is hun antwoord veranderd als gevolg van de coronacrisis? Daarnaast geven we de trend over een langere termijn weer.

Wat valt op in de regio?

Lichte stijging ervaren gezondheid onder 24+, toename depressie of angststoornis bij jongvolwassenen

Volwassenen vanaf 24 jaar oordelen positiever over hun gezondheid dan in 2016. Onder de jongvolwassenen tot 24 jaar is de ervaren gezondheid gelijk gebleven. De jongvolwassenen geven vaker dan volwassenen en ouderen aan dat hun gezondheid door de coronacrisis is verslechterd. Daarnaast geven vooral huishoudens waar moeite is om financieel rond te komen, aan dat hun gezondheid is verslechterd als gevolg van de coronacrisis. Het risico op een depressie of angststoornis is toegenomen onder de jongvolwassenen. Daarnaast komen ook depressieve gevoelens als gevolg van de coronacrisis vaker voor onder de jongvolwassenen. Bij één op de vijf (jong)volwassenen zijn gevoelens van angst naar eigen zeggen toegenomen als gevolg van de coronacrisis. Onder de ouderen is dit ruim één op de tien.

Afname van bewegen onder (jong)volwassenen, gunstige ontwikkeling op roken en alcoholgebruik

Jongvolwassenen en volwassenen tot 65 jaar zijn minder gaan bewegen. Vier op de tien jongvolwassenen, een derde van de volwassenen en een kwart van de 65-plussers geven aan dat hij of zij minder beweegt of sport door de coronacrisis. In vergelijking met 2016 is het percentage sporters niet veranderd. Vooral in de huishoudens waar moeite is om financieel rond te komen, geeft men vaker aan dat men minder is gaan sporten of bewegen als gevolg van de coronacrisis.

Er wordt in alle drie de leeftijdsgroepen minder gerookt dan in 2016. Een klein percentage geeft aan minder te roken door de coronacrisis. Tegelijkertijd is er binnen alle leeftijdsgroepen ook een klein deel dat aangeeft juist meer te zijn gaan roken. Volwassenen van 24 jaar en ouder houden zich vaker aan het maximum van één glas alcohol per dag. Onder de 24-tot en met 64-jarigen is ook het overmatig alcoholgebruik afgenomen. Onder de jongvolwassenen is het aandeel dat maximaal één glas alcohol drinkt niet veranderd ten opzichte van 2016. Wel geven zij het meest aan dat zij als gevolg van de coronacrisis minder alcohol zijn gaan drinken. Het gaat hier om een kwart van de jongvolwassenen, terwijl dit onder de ouderen slechts 4% is.

Jongvolwassenen ervaren het meest controleverlies als gevolg van coronacrisis

Het aandeel inwoners dat een zekere mate van regie op het eigen leven ervaart is in alle drie de leeftijdsgroepen gelijk gebleven ten opzichte van 2016. Wel ervaren de jongvolwassenen het meest controleverlies over het eigen leven als gevolg van de coronacrisis (31%). Aan de andere kant geeft ruim één op de tien jongvolwassenen aan door de crisis juist meer controle op het eigen leven te ervaren. Een kwart van de jongvolwassenen geeft aan (heel) veel stress te hebben. Eenderde van hen geeft aan dat de coronacrisis voor meer stress heeft gezorgd. Volwassenen en ouderen ervaren ook stress, maar in mindere mate.

Toename van eenzaamheid onder jongvolwassenen en ouderen

Het percentage inwoners in de regio dat ernstig eenzaam is, is onder zowel de jongvolwassenen als de 65-plussers toegenomen. Vooral jongvolwassenen geven aan dat ze zich eenzamer voelen als gevolg van de coronacrisis. Jongvolwassenen geven in 2020 minder vaak mantelzorg. Ook doen zij iets minder vaak vrijwilligerswerk. Bij de andere leeftijdsgroepen zijn deze percentages gelijk gebleven. Wel geeft ongeveer 1 op de 10 inwoners aan als gevolg van de crisis minder vrijwilligerswerk te doen.

Wat valt op in Ridderkerk?

De antwoorden van de inwoners van Ridderkerk komen grotendeels overeen met het gemiddelde in de regio. Er zijn enkele afwijkende resultaten.

Jongvolwassenen in Ridderkerk bewegen minder dan gemiddeld in de regio. Ook is het percentage dat voldoet aan de beweegrichtlijn onder de jongvolwassenen afgenomen ten opzichte van 2016. Op de vraag of dit komt door de coronacrisis, geven de jongvolwassenen echter minder vaak aan dat ze door de crisis minder zijn gaan bewegen. Het aandeel wekelijkse sporters nam echter niet af.

In Ridderkerk lijkt het er op dat de jongvolwassenen net als in de regio minder roken dan in 2016. Hoewel dit in Ridderkerk geen significante afname is, zien we wel een gunstige afnemende trend.

In Ridderkerk ervaren jongvolwassenen minder vaak controleverlies door de coronacrisis dan gemiddeld in de regio.

In Ridderkerk is het aandeel inwoners met een hoog risico op een depressie of angststoornis in alle leeftijdsgroepen gelijk gebleven.

In Ridderkerk is het aandeel mantelzorgers vergelijkbaar met de meting van 2016. Er zijn relatief meer mantelzorgers onder inwoners van 24 t/m 64 jaar dan gemiddeld in de regio.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Wat is de Gezondheidsmonitor	7
1.2	Hoe is de invloed van de coronacrisis op de gezondheid gemeten?	7
1.3	Leeswijzer	7
1.4	Hoeveel inwoners namen deel aan het onderzoek?	8
1.5	Hoe is de bevolking opgebouwd?	8
2	Covid-19	11
2.1	Zelf gerapporteerde besmettingen met het coronavirus	11
2.2	Totaal aantal Covid-19 meldingen	11
3	De ervaren gezondheid	13
3.1	Is de ervaren gezondheid toe- of afgenomen?	13
3.2	Heeft de coronacrisis de ervaren gezondheid veranderd?	14
3.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	15
4	Bewegen en sporten	17
4.1	Wordt er meer of minder gesport?	17
4.2	Is bewegen en sporten gewijzigd door de coronacrisis?	19
4.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	20
5	Roken	22
5.1	Is roken toe- of afgenomen?	22
5.2	Is het aandeel rokers veranderd door de coronacrisis?	23
5.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	23
6	Het drinken van alcohol	26
6.1	Is het alcoholgebruik toe- of afgenomen?	26
6.2	Is het alcoholgebruik veranderd door de coronacrisis?	28
6.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	29
7	Controle over het leven	31
7.1	Is de regie op het eigen leven veranderd?	31
7.2	Is de regie op het eigen leven veranderd door de coronacrisis?	32
7.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	33
8	Angst en depressie	36
8.1	Is het risico op een depressie of angststoornis toe- of afgenomen?	36
8.2	Zijn de gevoelens van angst of depressie toegenomen door de coronacrisis?	37

8.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	38
9	Eenzaamheid	41
9.1	Is de eenzaamheid toe- of afgenomen?	41
9.2	Heeft de coronacrisis de eenzaamheid vergroot?	42
9.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	43
10	Stress	45
10.1	Hoeveel inwoners ervaren stress?	45
10.2	Is de aanwezigheid van stress veranderd door de coronacrisis?	46
10.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	47
11	Mantelzorg geven	49
11.1	Is mantelzorg toe- of afgenomen?	49
11.2	Is de vraag naar mantelzorg geven gewijzigd door de coronacrisis?	50
11.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	51
12	Vrijwilligerswerk	53
12.1	Is men meer of juist minder vrijwilligerswerk gaan doen?	53
12.2	Is het doen van vrijwilligerswerk gewijzigd door de coronacrisis?	54
12.3	Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?	55
	Bronvermelding	56
	Bijlage 1 Vraagstelling Corona	57

1 Inleiding

1.1 Wat is de Gezondheidsmonitor

Van september tot en met december 2020 is de vragenlijst van de Gezondheidsmonitor afgenomen in alle gemeenten van de regio Rotterdam-Rijnmond. Tijdens deze periode zat Nederland aan het begin van de tweede Covid golf. Na een enigszins rustige zomer nam het aantal besmettingen met Corona weer toe. Met de Gezondheidsmonitor voert de GGD Rotterdam-Rijnmond de wettelijke taak uit om de gezondheidssituatie van de algemene bevolking in kaart te brengen. De Gezondheidsmonitor bestaat uit drie momenten. In 2018 zijn ouders van kinderen tot twaalf jaar gevraagd een vragenlijst in te vullen, in 2019 jongeren op het voortgezet onderwijs. In 2020 hebben volwassenen en ouderen een vragenlijst ontvangen. Dit rapport is gebaseerd op de resultaten van deze laatste meting.

1.2 Hoe is de invloed van de coronacrisis op de gezondheid gemeten?

De vragenlijst Gezondheidsmonitor 2020 bestaat voor een groot deel uit een landelijk overeengekomen basisset. De volledige vragenlijst is te vinden op [Gezondheid in kaart](#). Een onderdeel van de basisset is de vraag in hoeverre bepaalde onderwerpen volgens de respondent zijn veranderd door de coronacrisis. De onderwerpen waarvoor dit gevraagd is, zijn:

- Algemene gezondheid
- Financiële situatie
- Bewegen en sporten
- Roken
- Alcohol drinken
- Controle over het leven hebben
- Zich angstig voelen
- Zich depressief voelen
- Zich eenzaam voelen
- Stress hebben
- Mantelzorg geven
- Vrijwilligerswerk doen

In dit rapport wordt voor bovenstaande onderwerpen de trend weergegeven ten opzichte van het vorige meetmoment in 2016 en indien beschikbaar 2012. Een verandering

in de tijd is niet één op één te vertalen als verandering door de Coronacrisis. Daarom combineren we in dit rapport de trend op een onderwerp met de vraag of de respondent aangeeft dat zijn/haar gezondheid en leefstijl door de coronacrisis is veranderd.

1.3 Leeswijzer

Het gemiddelde van de regio wordt voor een groot deel beïnvloed door Rotterdam. Daarom vergelijken we de gemeenten met het gemiddelde van de regio exclusief Rotterdam. Voor de leesbaarheid schrijven we in de tekst echter over de regio. Een uitzondering hierop is de laatste paragraaf van de hoofdstukken 3 t/m 12. Hierin laten we de resultaten zien voor verschillende groepen, bijvoorbeeld voor mannen en vrouwen, leeftijdsgroepen en opleidingsniveau's. In deze tabellen gaat het over respondenten van de hele regio inclusief Rotterdam.

Voor de leesbaarheid gebruiken we soms de term jongvolwassenen, hiermee bedoelen we inwoners van 18 t/m 23 jaar. Als we over volwassenen schrijven zonder toevoeging van leeftijd bedoelen we de leeftijdsgroep 24 t/m 64 jaar. Voor de inwoners van 65 jaar en ouder wordt ook de term ouderen of 65-plussers gebruikt.

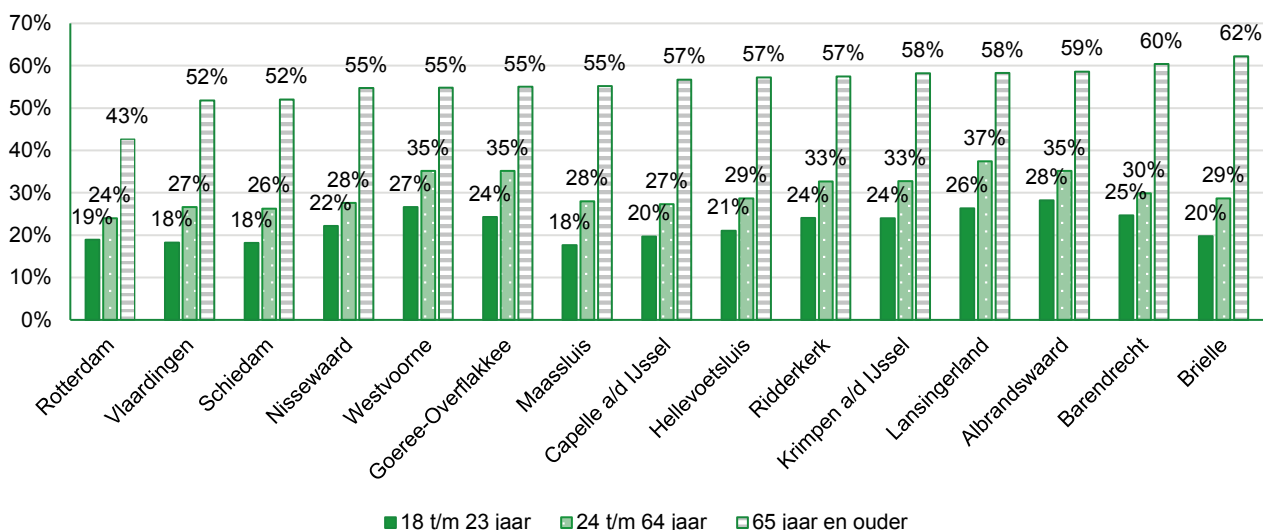
De resultaten van de gemeenten zijn met statistische toetsen vergeleken met de resultaten van de regio exclusief Rotterdam. Verschillen zijn statistisch significant als de kans op een toevallig verschil kleiner is dan 5% ($p < 0,05$). Als het mogelijk is, toetsen we de resultaten ook ten opzichte van de meting van 2016. Door de gegevens te wegen naar geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, financiële situatie, gebied en herkomst, zijn de resultaten representatief gemaakt voor de bevolking van de gemeenten.

1.4 Hoeveel inwoners namen deel aan het onderzoek?

In de regio Rotterdam-Rijnmond hebben 29.335 inwoners deelgenomen aan de Gezondheidsmonitor 2020. De gemiddelde respons is 30,8%. In Ridderkerk zijn 973 vragenlijsten ingevuld: 240 vragenlijsten door 18- tot en met 23-

jarigen, 349 vragenlijsten door 24- tot en met 64-jarigen en 384 door inwoners van 65 jaar en ouder. Het responspercentage staat per leeftijdsgroep weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1. De respons (%) in de gemeenten per leeftijdsgroep

1.5 Hoe is de bevolking opgebouwd?

De demografische en sociaaleconomische kenmerken van de gemeente Ridderkerk en de regio Rotterdam-Rijnmond staan in de figuren en tabellen hieronder. In Ridderkerk is het aandeel inwoners van 65 jaar en ouder hoger dan in de

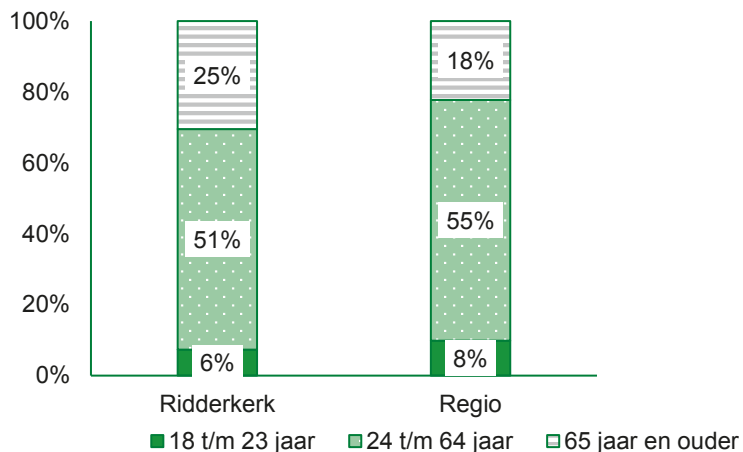
regio. Het opleidingsniveau en de huishoudsamenstelling verschillen nauwelijks. Het aandeel dat moet rondkomen van minimaal 110% van het inkomen is 8% en dat is wat lager in vergelijking met de meer stedelijke gemeenten.

Tabel 1.1. Aantal inwoners in Ridderkerk en de regio Rotterdam-Rijnmond (CBS, 1-1-2020)

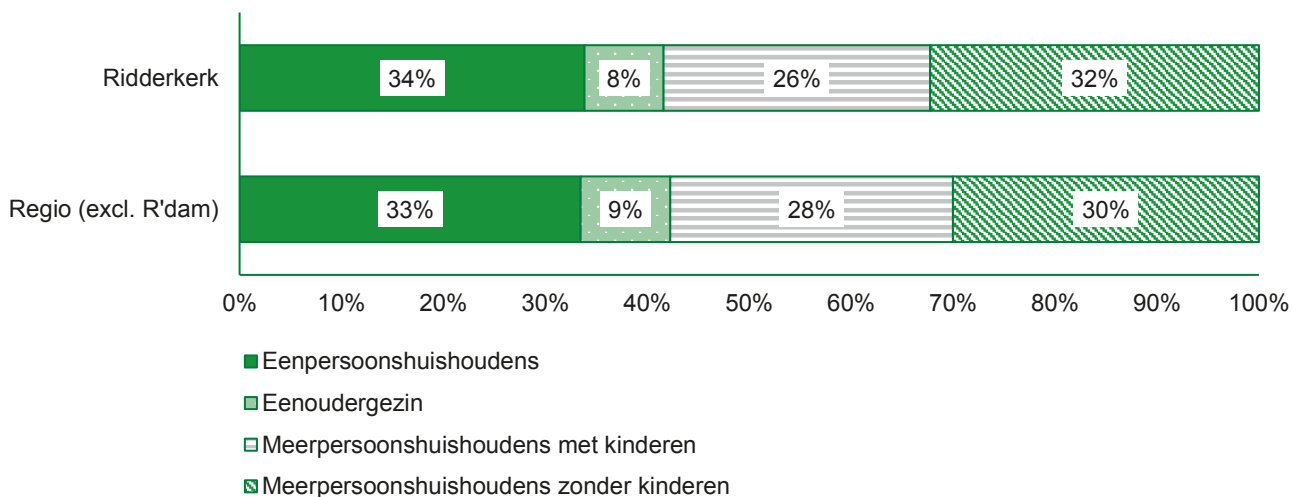
	18 t/m 23 jaar	24 t/m 64 jaar	65 jaar en ouder
Ridderkerk	2.961	23.387	11.411
Regio excl. R'dam	45.399	356.224	136.396
Regio	101.768	727.438	236.708

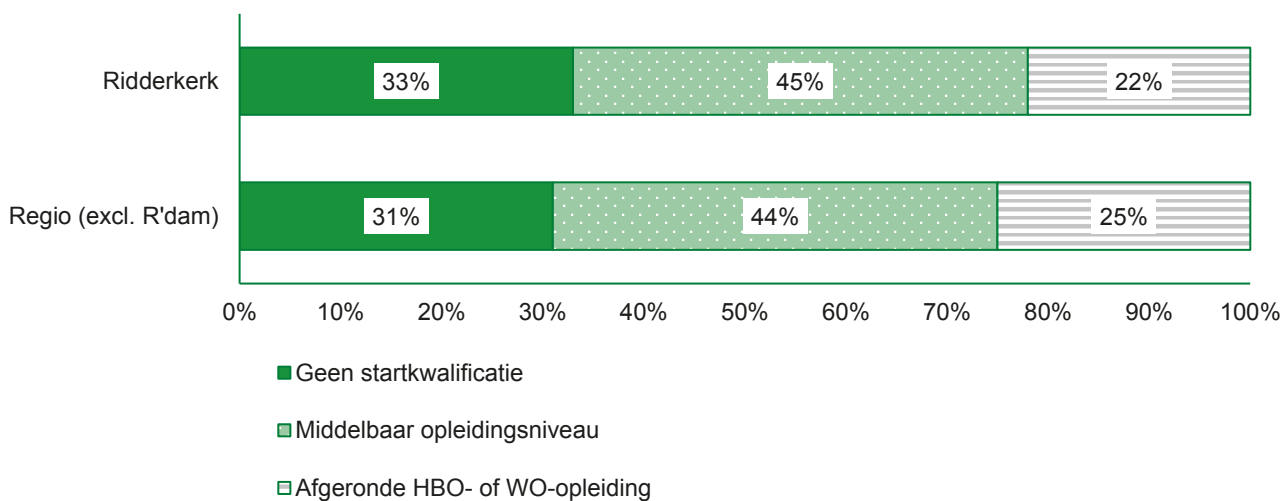
Figuur 1.2. Percentage inwoners in drie leeftijdscategorieën (CBS, 1-1-2020)

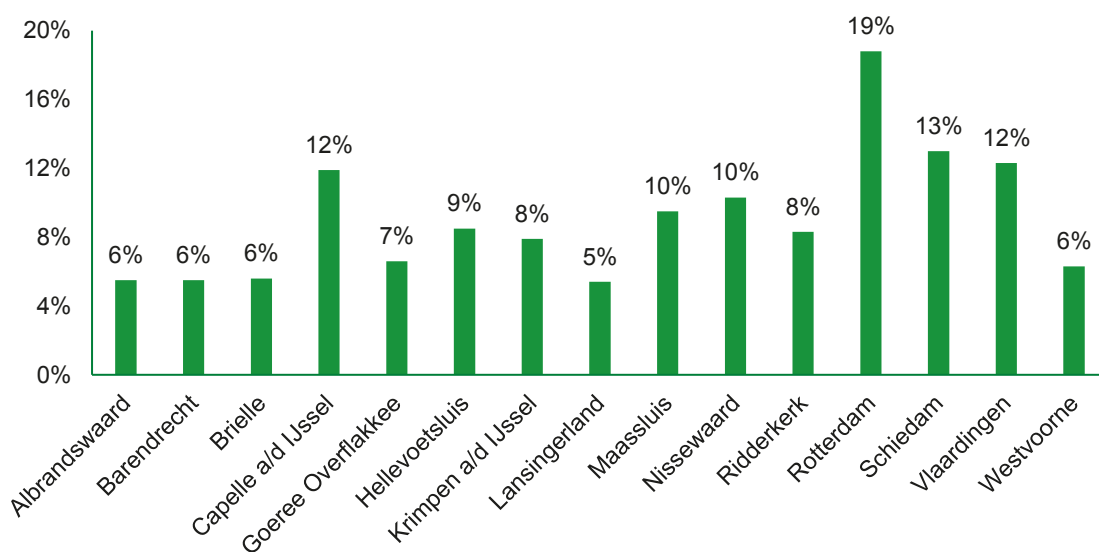
Figuur 1.3. Huishoudsamenstelling van het totaal aantal particuliere huishoudens (CBS, bewerking ABF Research, 2019)

Figuur 1.4. Opleidingsniveau van bevolking 15 t/m 75 jaar (CBS, voorlopige data 2019)

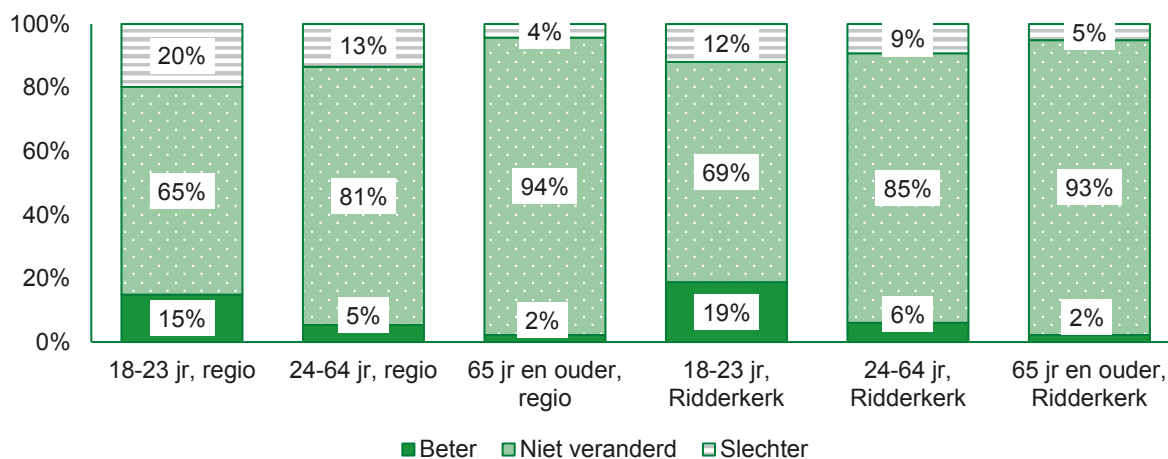
Figuur 1.5. Aandeel huishoudens met inkomen tot 110% sociaal minimum (afgelopen jaar) (CBS, 2019)

In de vragenlijst is gevraagd of men in de afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad om van het inkomen van het huishouden rond te komen. In de regio (excl. Rotterdam) geeft 12% aan dat dit zo is, in Ridderkerk 10%. Figuur 1.6 toont of de financiële situatie naar de mening van de respondent is veranderd als gevolg van de coronacrisis. Uit figuur 1.6 blijkt dat in de regio vooral de jongvolwassenen een verandering van hun financiële situatie doormaken als gevolg van de coronacrisis. Bij één op de

vijf jongvolwassenen is de financiële situatie verslechterd, bij 15% is deze verbeterd. Bij de 24- tot en met 64-jarigen heeft 5% een verbeterde financiële situatie als gevolg van corona en 13% een verslechterde. Onder de inwoners van 65 jaar en ouder zijn er over het algemeen geen veranderingen in de financiële situatie. In Ridderkerk geven jongvolwassenen minder vaak aan dat hun financiële situatie is verslechterd dan gemiddeld in de regio (12% versus 20%).

Figuur 1.6. Verandering van de financiële situatie als gevolg van de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en Ridderkerk (GM2020)

2 Covid-19

2.1 Zelf gerapporteerde besmettingen met het coronavirus

Van de respondenten in de regio geeft 2,3% in de vragenlijst aan dat hij/zij besmet is (geweest) met Covid-19 én dat dit bevestigd is met een test. Daarnaast zegt 5,8% corona te hebben gehad, maar is de infectie niet vastgesteld met een test. De overige 92% geeft aan niet besmet te zijn (geweest) met Covid-19.

Figuur 2.1 geeft deze percentages weer voor de regio uitgesplitst naar verschillende leeftijdsgroepen. Het aandeel dat denkt corona gehad te hebben zonder getest te zijn, is het grootst onder de jongvolwassenen (10%). Omdat de vragenlijst is ingevuld in het najaar 2020 (week 37 tot en met 51), moeten deze cijfers gezien worden als een momentopname voor die periode.

In Ridderkerk geeft 2,2% aan besmet te zijn (geweest) met Covid-19 én dat dit ook bleek uit een test. Daarnaast zegt

4,7% het coronavirus te hebben gehad, maar is dit niet vastgesteld met een test.

Figuur 2.1. Aandeel respondenten dat zegt het coronavirus wel/niet te hebben (gehad) in de periode van het invullen van de vragenlijst (in de regio)

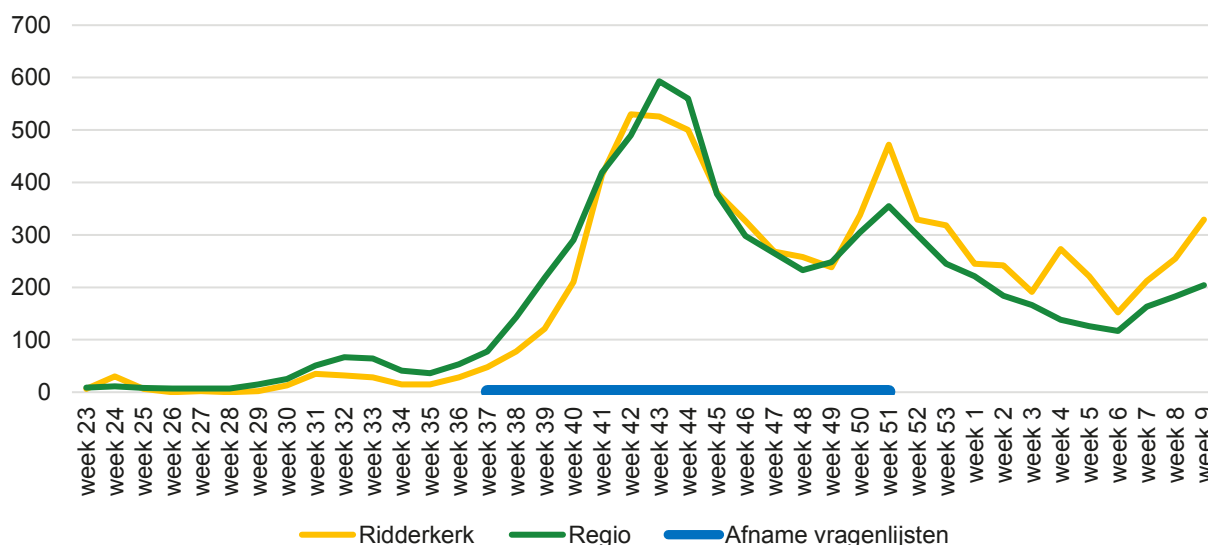

2.2 Totaal aantal Covid-19 meldingen

Figuur 2.2. toont het aantal Covid-19 meldingen bij de GGD per week, omgerekend naar 100.000 inwoners. In week 37 varieerde het percentage inwoners met COVID tussen de gemeenten van 0,1% tot 0,7% van de inwoners.

In week 51 was dit opgelopen tot minimaal 3,1% en maximaal 5,8%.

Figuur 2.2. Het aantal Covid-19 meldingen per week per 100.000 inwoners (Bron: GGD-Rotterdam-Rijnmond)

3 De ervaren gezondheid

3.1 Is de ervaren gezondheid toe- of afgenomen?

Volwassenen vanaf 24 jaar oordelen positiever over hun gezondheid dan in 2016. Onder de jongvolwassenen is de ervaren gezondheid gelijk gebleven. In Ridderkerk verschilt de ervaren gezondheid niet van de regio en is er geen significant verschil met de voorgaande meting.

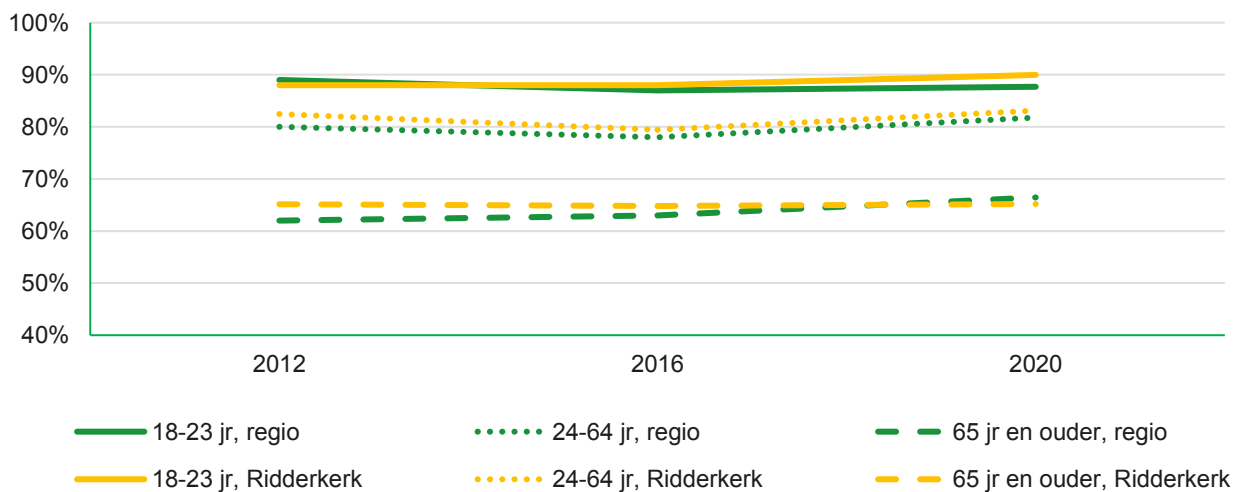
inwoners van 65 jaar en ouder 75%. In vergelijking met de meting in 2016 oordelen 24- tot en met 64-jarigen en inwoners van 65 jaar en ouder positiever over hun ervaren gezondheid. Jongvolwassenen beoordelen hun gezondheid niet anders dan in 2016.

In Ridderkerk ervaart 90% van de jongvolwassenen de gezondheid als (heel) goed. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 83% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 65%. Ridderkerk wijkt hiermee niet af van de regio (zie figuur 3.1). In vergelijking met de meting in 2016 is het oordeel over de gezondheid niet veranderd.

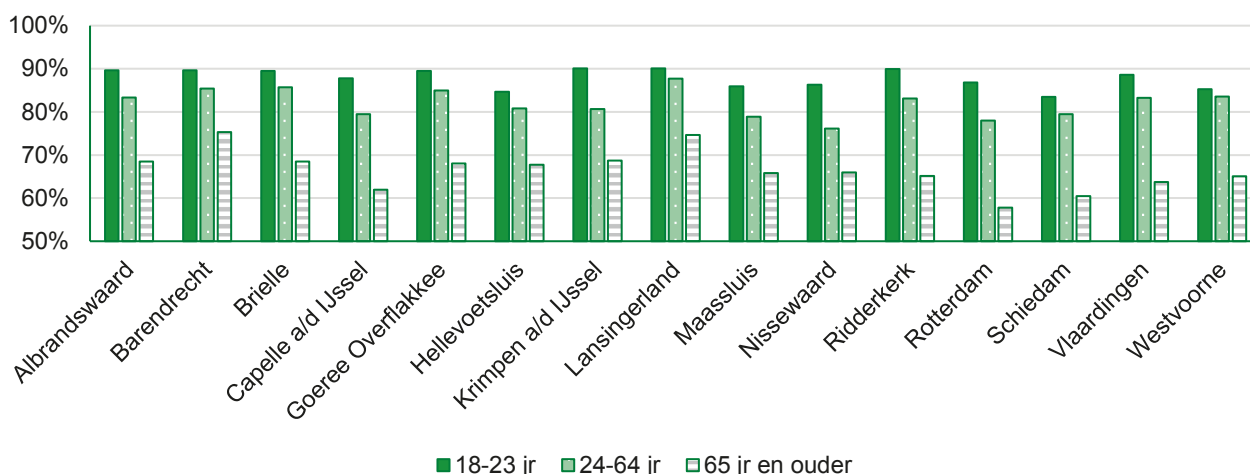
In de regio beoordeelt 88% van de jongvolwassenen tussen de 18 en 23 jaar de eigen gezondheid als (heel) goed. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 82% en onder de

Figuur 3.2 toont de ervaren gezondheid per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Figuur 3.1. Het aandeel inwoners naar leeftijd dat de gezondheid als (heel) goed ervaart (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 3.2. Het aandeel inwoners naar leeftijd en gemeente dat de gezondheid als (heel) goed ervaart (GM2020)

3.2 Heeft de coronacrisis de ervaren gezondheid veranderd?

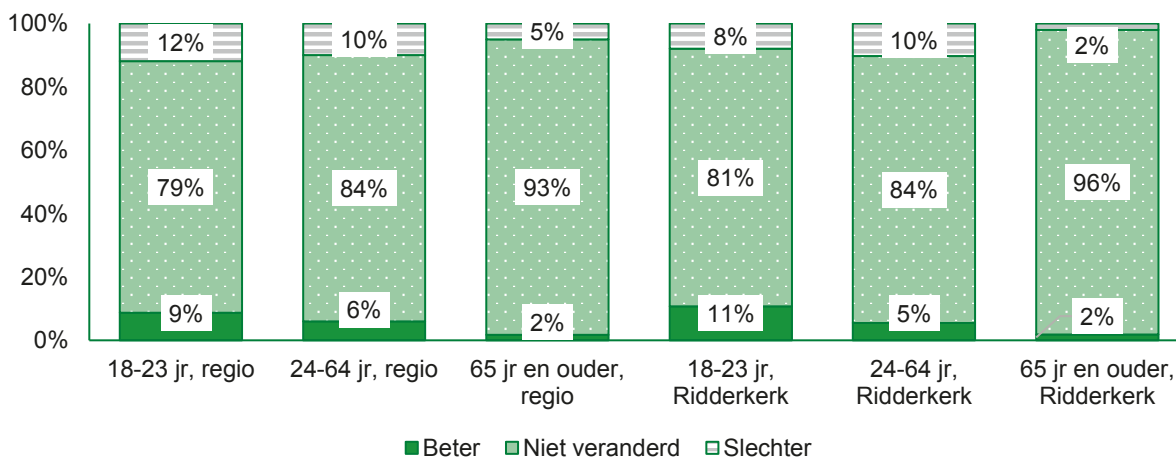
De meerderheid van de inwoners in de regio geeft aan dat de algemene gezondheid niet veranderd is als gevolg van de coronacrisis. Jongvolwassenen geven vaker dan volwassenen en ouderen aan dat hun gezondheid door de coronacrisis is verslechterd. In Ridderkerk vinden minder ouderen dat hun gezondheid door de crisis slechter is geworden.

beoordelen en goede gezondheid meer zien als het ontbreken van een ziekte. Om hier beter inzicht in te geven, is de vraag gesteld of de algemene gezondheid van de invuller door de coronacrisis is veranderd. Uit figuur 3.3 blijkt dat in de regio 9% van de jongvolwassenen de gezondheid verbeterd vindt, maar daarentegen vindt 12% de gezondheid juist verslechterd. De inwoners van 65 jaar en ouder in de regio geven vaker aan dat de gezondheid onveranderd is. Van hen geeft 2% aan dat de gezondheid door de coronacrisis verslechterd is en 5% dat deze verbeterd is.

Op basis van de trendgegevens in paragraaf 3.1 lijkt het erop dat de coronacrisis een deel van de inwoners toch ook enigszins goed heeft gedaan. Het kan ook zo zijn dat mensen ten tijde van de coronacrisis gezondheid anders

In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld. Een uitzondering is dat minder ouderen aangeven dat hun gezondheid door de crisis slechter is geworden.

Figuur 3.3. Verandering van de algemene gezondheid door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

3.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Vrouwen beoordelen hun gezondheid minder vaak als goed dan mannen. Het aandeel met een goede gezondheid neemt af naarmate de leeftijd toeneemt. Daarnaast is er een sociaaleconomisch gezondheidsverschil. De meer praktisch opgeleiden en lage inkomensgroepen beoordelen hun gezondheid minder goed. Het aandeel dat vindt dat de

gezondheid is verslechterd als gevolg van de coronacrisis verschilt minder tussen groepen. Het grootste verschil zien we bij mensen die aangeven moeite te hebben om rond te komen van met inkomen. Bijna één op de vijf van hen geeft aan dat de gezondheid is verslechterd.

Tabel 3.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio = inclusief Rotterdam) (GM2020)

		(Heel) goed ervaren gezondheid	Gezondheid is slechter door coronacrisis
Geslacht	Man	80%	11%
	Vrouw	74%	11%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	87%	13%
	24 t/m 64 jr	80%	12%
	65 jr en ouder	63%	6%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	64%	12%
	Eenoudergezin	75%	14%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	83%	11%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	74%	11%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	64%	8%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	83%	11%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	60%	18%
	Geen moeite met rondkomen	80%	10%
Totaal		77%	11%

4 Bewegen en sporten

4.1 Wordt er meer of minder gesport?

Net als in 2016 beweegt eenderde van de 65-plussers in de regio voldoende. Onder de (jong)volwassenen tot 65 jaar is het aandeel dat voldoende beweegt echter afgenomen. In vergelijking met 2016 is het percentage sporters in de regio niet veranderd. In Ridderkerk voldoen jongvolwassenen minder vaak aan de beweegrichtlijn dan in de regio en in vergelijking met de meting van 2016. Het aandeel dat wekelijks sport verschilt in Ridderkerk niet van de regio.

Tijdens de coronacrisis heeft het ministerie van VWS vier leefstijladviezen geformuleerd, gebaseerd op de belangrijkste pijlers van het Nationaal Preventieakkoord: beweging, voeding, alcohol en roken. Deze zijn opgenomen onder de rijksbrede campagne #alleensamen. Onderdeel van deze campagne is bijvoorbeeld een poster die vanaf juli 2020 te downloaden was, met als eerste boodschap: Probeer vaker te bewegen. In de afnameperiode van de vragenlijsten in het najaar van 2020 waren de mogelijkheden om georganiseerd te sporten beperkt vanwege de landelijk ingestelde coronamaatregelen.

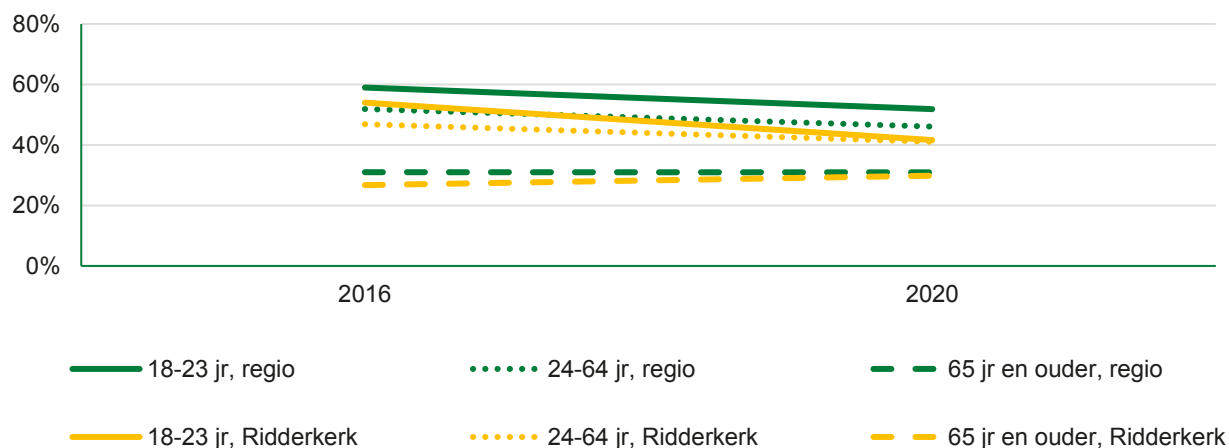
Bewegen

Om aan de beweegrichtlijn (2017) te voldoen moet men minstens 150 minuten per week aan matig intensieve inspanning, zoals wandelen en fietsen doen en minstens twee keer per week spier- en botversterkende activiteiten doen. In 2020 voldoet 52% van de jongvolwassenen in de regio aan deze nieuwe beweegrichtlijn. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 46% en onder de inwoners in de regio van 65 jaar en ouder is dit 31%. In vergelijking met 2016 is het percentage inwoners in de regio dat voldoet aan de beweegrichtlijn afgenomen bij inwoners tot en met 64 jaar. Het aandeel 65-plussers dat voldoet aan de norm is gelijk gebleven.

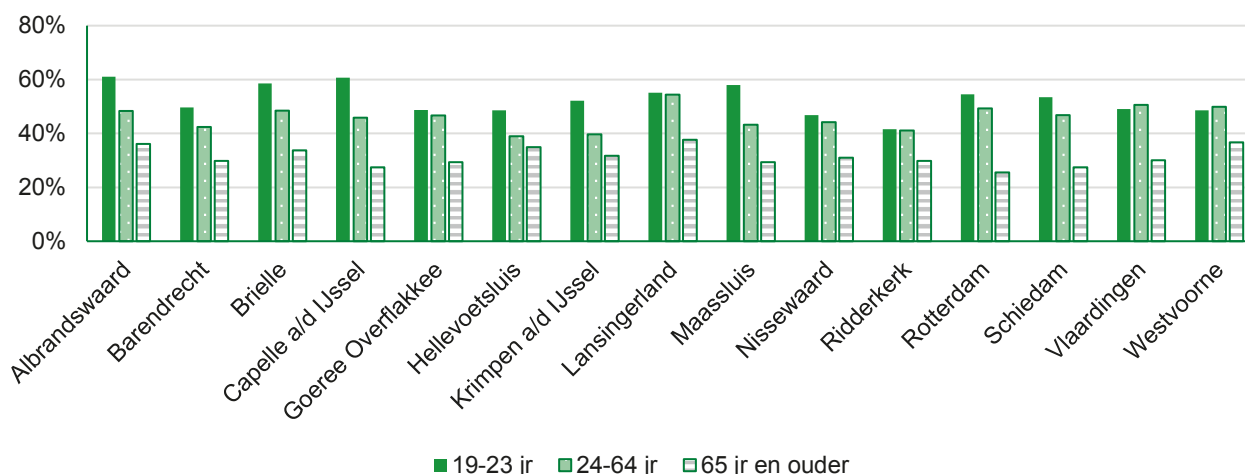
In Ridderkerk voldoet 42% van de jongvolwassenen aan de beweegrichtlijn. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 41% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 30%. In vergelijking met de regio wijkt de leeftijdsgroep 18 t/m 23 jaar ongunstig af van regio (zie figuur 4.1). In vergelijking met de vorige meting in 2016 voldoen de jongvolwassenen van Ridderkerk ook minder vaak aan de beweegrichtlijn (56% versus 42%).

Figuur 4.2 toont het percentage inwoners dat voldoet aan de richtlijn per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Figuur 4.1. Het aandeel inwoners naar leeftijd dat voldoet aan de beweegrichtlijn (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 4.2. Het aandeel inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn naar leeftijd en gemeente (GM2020)

Sporten

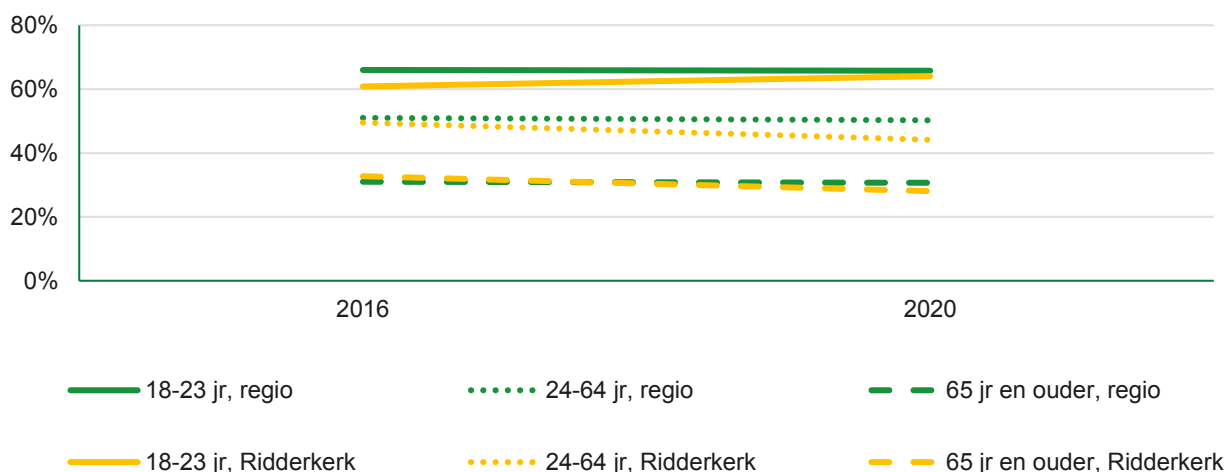
Het percentage inwoners dat minimaal één keer per week sport, neemt af met de leeftijd. In de regio geeft 66% van de jongvolwassenen aan minimaal één keer per week te sporten. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 50% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 31%. In vergelijking met de meting van 2016 is het percentage sporters in de regio niet veranderd.

In Ridderkerk sport 64% van de jongvolwassenen minimaal één keer per week. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is

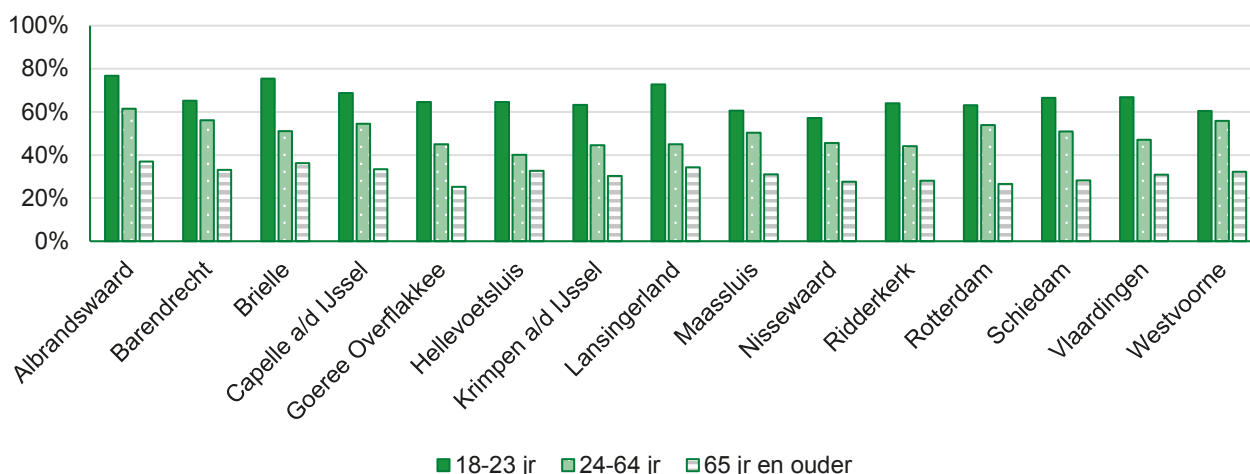
dit 44% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 28%. Het aandeel sporters wijkt in Ridderkerk niet af van het regionaal gemiddelde (zie figuur 4.3). Ook is het aandeel sporters in Ridderkerk in vergelijking met de meting in 2016 gelijk gebleven.

Figuur 4.4 toont het percentage wekelijks sporters per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Figuur 4.3. Het aandeel inwoners naar leeftijd dat minimaal één keer per week sport (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 4.4. Het aandeel wekelijks sporters naar leeftijd en gemeente (GM2020)

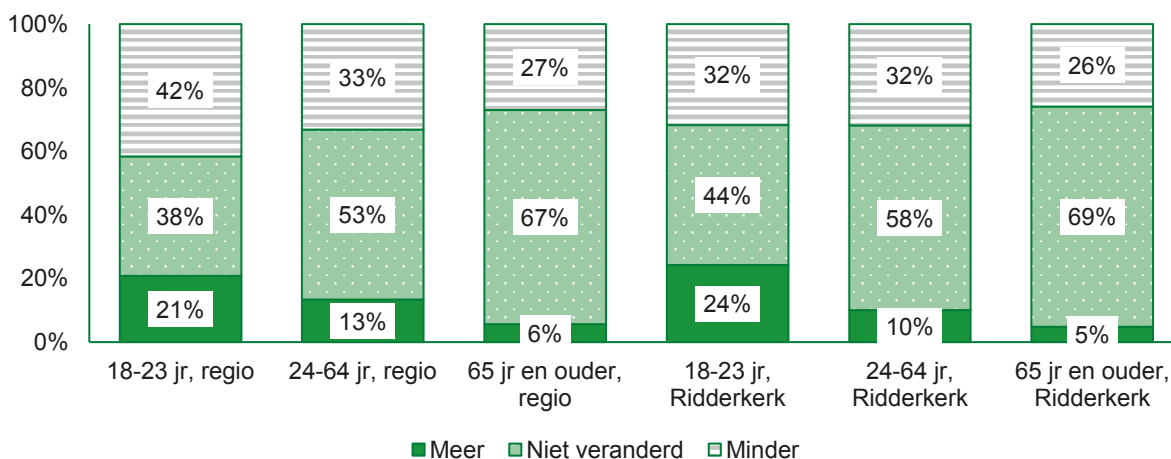
4.2 Is bewegen en sporten gewijzigd door de coronacrisis?

Als gevolg van de coronacrisis zijn naar eigen zeggen 4 op de 10 jongvolwassenen minder gaan bewegen, evenals een derde van de volwassenen en een kwart van de inwoners van 65 jaar en ouder. In Ridderkerk zien we hetzelfde beeld. Jongvolwassenen geven minder vaak aan minder te zijn gaan bewegen dan in de regio.

In de regio geeft ruim een kwart van de inwoners van 65 jaar en ouder aan dat hij/zij minder is gaan bewegen als gevolg van de coronacrisis. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is een derde minder gaan sporten of bewegen. Van de jongvolwassenen beweegt ruim 4 op de 10 naar eigen zeggen minder vaak dan voorheen. Het aandeel dat juist meer is gaan bewegen als gevolg van de coronacrisis, is met 1 op de 5 ook het grootst onder de jongvolwassenen.

Een derde tot een kwart van de inwoners van Ridderkerk heeft net als in de regio ingevuld dat men door de coronacrisis minder is gaan bewegen of sporten. Jongvolwassenen geven minder vaak aan minder te zijn gaan bewegen of sporten in vergelijking met de regio. Daarnaast geeft een kwart zelfs aan meer te zijn gaan bewegen of sporten.

Figuur 4.5. Verandering van bewegen en/of sporten door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

4.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Sporten en bewegen neemt af met de leeftijd. In alle drie de leeftijdsgroepen geeft een aanzienlijk deel aan dat hij/zij minder is gaan bewegen als gevolg van de coronacrisis. Dit aandeel is echter het grootst onder de jongvolwassenen. Daarnaast is er een verschil naar opleidingsniveau. De meer praktisch opgeleiden bewegen en sporten minder

vaak dan de meer theoretisch opgeleiden. De financiële situatie lijkt vooral invloed te hebben op het sporten, maar niet zozeer op het voldoen aan de bewegennorm. Daar zien we geen verschil tussen degenen die moeite hebben om rond te komen en die dat niet hebben.

Tabel 4.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio = inclusief Rotterdam)

		Minimaal één keer per week sporten	Voldoen aan de beweegrichtlijn	Minder bewegen / sporten door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	45%	43%	37%
	Man	51%	45%	34%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	64%	53%	43%
	24 t/m 64 jr	52%	48%	37%
	65 jr en ouder	29%	29%	29%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	41%	38%	36%
	Eenoudergezin	43%	48%	36%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	51%	49%	36%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	47%	42%	35%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	30%	35%	30%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	57%	49%	38%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	40%	45%	44%
	Geen moeite met rondkomen	50%	44%	34%
Totaal		48%	44%	36%

5 Roken

5.1 Is roken toe- of afgenomen?

In vergelijking met 2016 is het percentage rokers in de regio in alle drie de leeftijdsgroepen afgenomen. In Ridderkerk is er geen significante afname van het aandeel rokers, maar bij jongvolwassenen is wel een daling zichtbaar.

In het Nationaal Preventieakkoord staan landelijke afspraken om roken tegen te gaan. Zo is sinds 1 april 2020 de accijns op tabak €1 hoger. Sinds 1 juli 2020 zijn rookwaar in supermarkten niet meer zichtbaar voor klanten. Sinds 1 oktober 2020 is elke verpakking van sigaretten en shag neutraal en staat er een gezondheidswaarschuwing op.

In 2020 rookt 18% van de jongvolwassenen en de 24- tot en met 64-jarigen. Onder de inwoners van 65 jaar en ouder rookt 10%. In de regio monitoren we sinds 2008 het

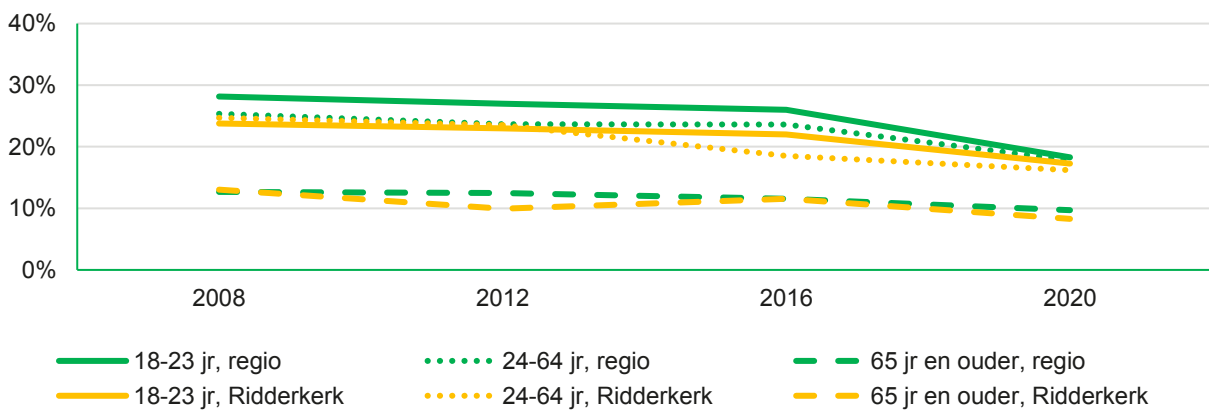
percentage rokers. In vergelijking met 2016 is het percentage rokers in de regio in alle drie de leeftijdsgroepen afgenomen.

Op de vraag of men binnenkort van plan is de leefstijl aan te passen, antwoordt 6% van de inwoners in de regio (exclusief Rotterdam) te willen stoppen met roken. In Ridderkerk is dit ook 6%.

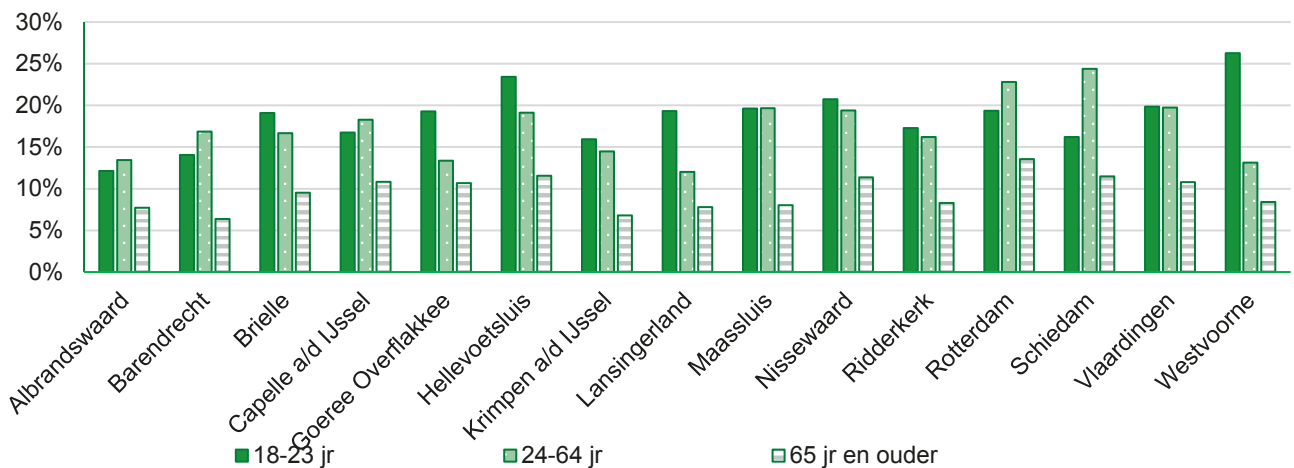
In Ridderkerk rookt 17% van de jongvolwassenen. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 16% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 8%. Het aandeel rokers in Ridderkerk wijkt niet af in vergelijking met de regio (zie figuur 5.1). In vergelijking met de meting in 2016 is het aandeel rokers in Ridderkerk niet veranderd. Het aandeel rokers onder jongvolwassenen nam wel af, maar het verschil is net niet significant.

Figuur 5.2 toont het percentage rokers per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Figuur 5.1. Het aandeel inwoners naar leeftijd dat rookt (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 5.2. Het aandeel rokers naar leeftijd en gemeente (GM2020)

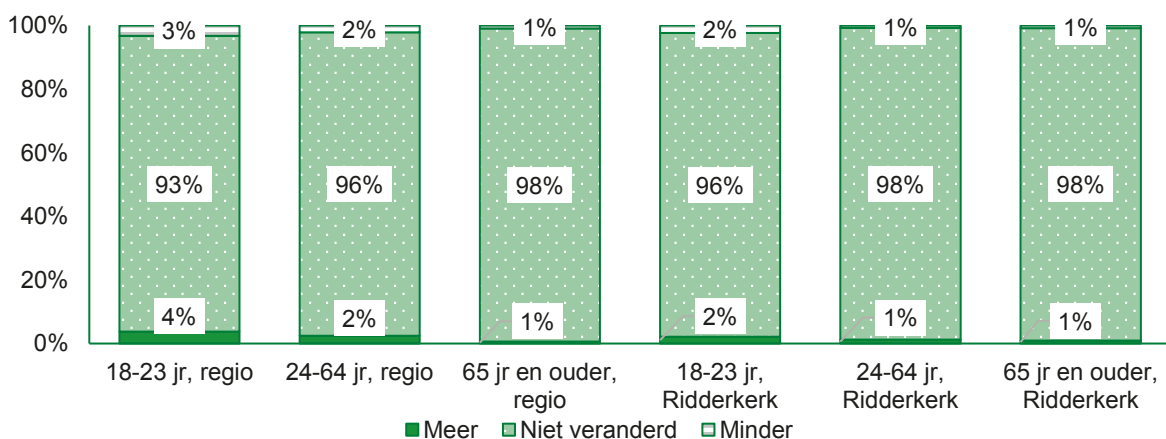

5.2 Is het aandeel rokers veranderd door de coronacrisis?

Naar eigen zeggen heeft de coronacrisis bij slechts een klein deel van de inwoners in de regio geleid tot meer roken. Dit varieert van 4% onder de jongvolwassenen tot 1% onder de ouderen. Tegelijkertijd is binnen alle leeftijdsgroepen een vergelijkbaar deel juist minder gaan roken. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

In de regio heeft 4% van de 18- tot en met 23-jarigen aangegeven meer te zijn gaan roken door de coronacrisis. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 2% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 1%. Daarnaast is 3% van de jongvolwassenen naar eigen zeggen als gevolg van de coronacrisis juist minder gaan roken, evenals 2% onder de volwassenen en 1% onder de inwoners van 65 jaar en ouder. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

Figuur 5.3. Verandering van rookgedrag door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

5.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Vrouwen roken minder dan mannen. Inwoners van 65 jaar en ouder roken minder dan de jongvolwassenen en 19- tot en met 65-jarigen. Maar het grootste verschil zien we als we kijken naar de financiële situatie. Onder degenen die

moeite hebben om financieel rond te komen rookt 30%, terwijl dit in de groep zonder moeite om rond te komen 16% is. Deze eerste groep geeft ook het meest aan dat hij/zij meer is gaan roken als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 5.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Percentage rokers	Meer roken door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	14%	2%
	Man	22%	3%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	19%	4%
	24 t/m 64 jr	20%	3%
	65 jr en ouder	11%	1%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	24%	4%
	Eenoudergezin	21%	2%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	16%	2%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	19%	3%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	20%	3%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	17%	3%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	30%	5%
	Geen moeite met rondkomen	16%	2%
Totaal		18%	3%

Ethiopia
Colombia
Kenya
Guatemala
Rwanda
New Guinea
Costa Rica
Java
Sumatra
Nicaragua
Mexico
Altira
Brazil
Bourbon
Santos
Hawaiian
Kona
Medium Altitude
3000 ft
Smooth Sweet
Low Altitude
2500 ft
Subtle Soft Mild Simple Bland
5000 ft
Very high Altitude
Citrus Vanilla Chocolate Nut
4000 ft
High Altitude

Coffee is always...

ESPRESSO
RISTRETTO
MOCHA
CAPPUCCINO

COFFEE

6 Het drinken van alcohol

6.1 Is het alcoholgebruik toe- of afgenomen?

In vergelijking met 2016 houden inwoners uit de regio van 24 jaar en ouder zich vaker aan het maximum van één glas alcohol per dag. Onder de jongvolwassenen is het aandeel dat voldoet aan deze richtlijn niet veranderd. Onder de 24- tot en met 64-jarigen in de regio is ook overmatig alcoholgebruik afgenomen. In Ridderkerk is het aandeel dat voldoet aan de richtlijn en het aandeel overmatige drinkers vergelijkbaar met de regio. Het aandeel dat voldoet aan de richtlijn lijkt onder jongvolwassenen afgenomen te zijn ten opzichte van 2016, maar het verschil is net niet significant.

de inwoners uit de regio van 24 jaar en ouder. Onder de jongvolwassenen is het aandeel dat voldoet aan de richtlijn gelijk gebleven.

Op de vraag of men binnenkort van plan is de leefstijl aan te passen, antwoordt 8% in de regio (exclusief Rotterdam) minder alcohol te willen drinken. In Ridderkerk is dit 8,5%.

Het advies van de Gezondheidsraad met betrekking tot alcoholgebruik luidt: "Drink geen alcohol of in ieder geval niet meer dan één glas per dag".

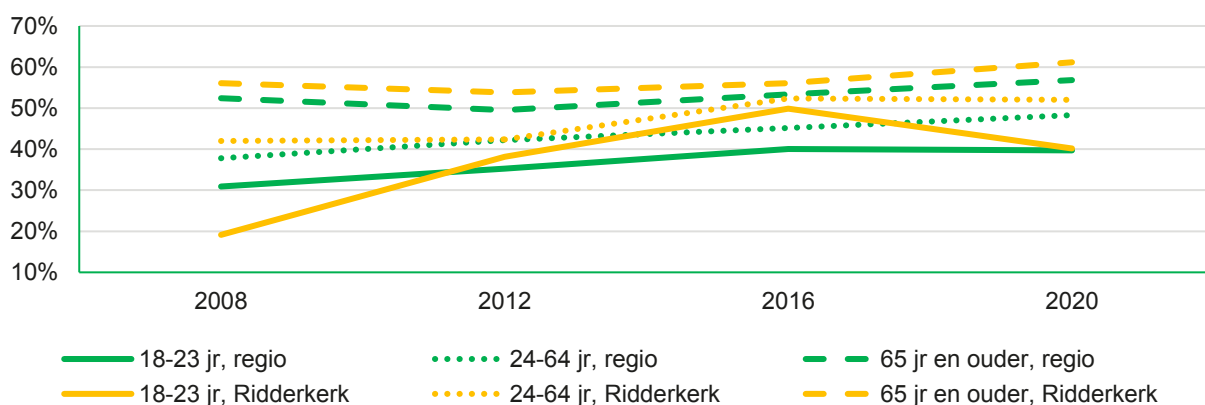
In Ridderkerk drinkt 40% van de jongvolwassenen maximaal één glas per dag. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 52% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 61%. In vergelijking met de regio wijken deze percentages niet af. (zie figuur 6.1). Bij jongvolwassenen daalt het aandeel dat voldoet aan de richtlijn met 7 procentpunt, er is echter geen sprake van een significant verschil.

Figuur 6.2 toont het percentage dat niet of maximaal één glas per dag drinkt per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

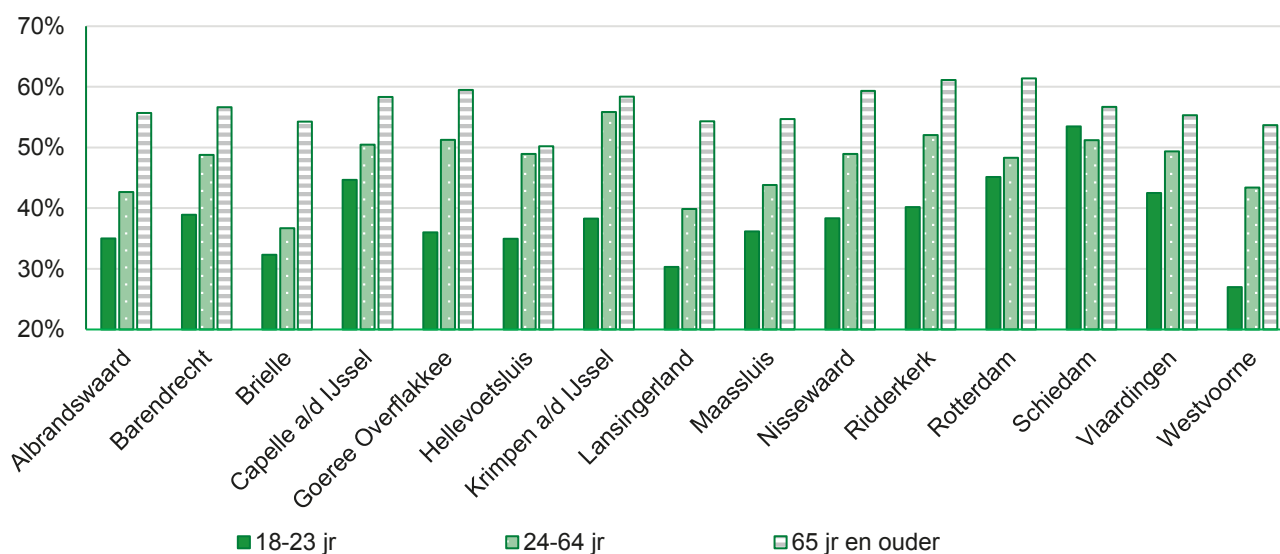
De richtlijn voor alcoholgebruik

In 2020 voldoet 40% van de jongvolwassenen in de regio aan de richtlijn voor alcoholgebruik om geen of maximaal één glas per dag te drinken. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 48% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 57%. In vergelijking met de vorige meting in 2016 is het percentage dat aan dit advies voldoet toegenomen onder

Figuur 6.1. Het aandeel dat voldoet aan de richtlijn: niet of maximaal 1 glas alcohol per dag (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 6.2. Het aandeel dat voldoet aan de richtlijn: niet of maximaal 1 glas alcohol per dag naar leeftijd en gemeente (GM2020)

Overmatig alcoholgebruik

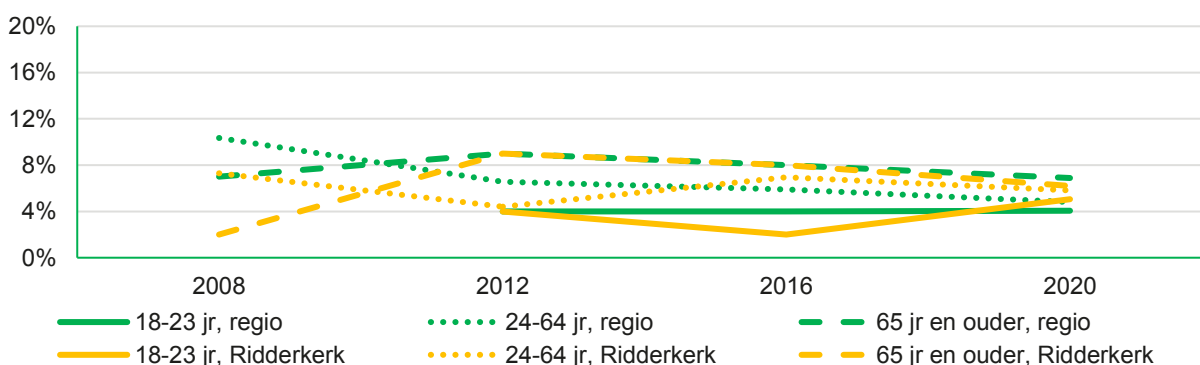
In de regio komt overmatig alcoholgebruik relatief het meest voor onder inwoners van 65 jaar en ouder. Van de jongvolwassenen in de regio drinkt 4% overmatig alcohol. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 5% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 7%. In vergelijking met 2016 is het aandeel 24- tot en met 64-jarigen in de regio dat overmatig alcohol drinkt afgenomen. Onder de jongvolwassenen en 65-plussers is het aandeel gelijk gebleven.

In Ridderkerk drinkt 5% van de jongvolwassenen overmatig alcohol. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 6% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder ook 6%. In vergelijking met de regio wijkt het aandeel overmatige drinkers in Ridderkerk niet af (zie figuur 6.3). Ook is er geen significant verschil ten opzichte van de meting in 2016.

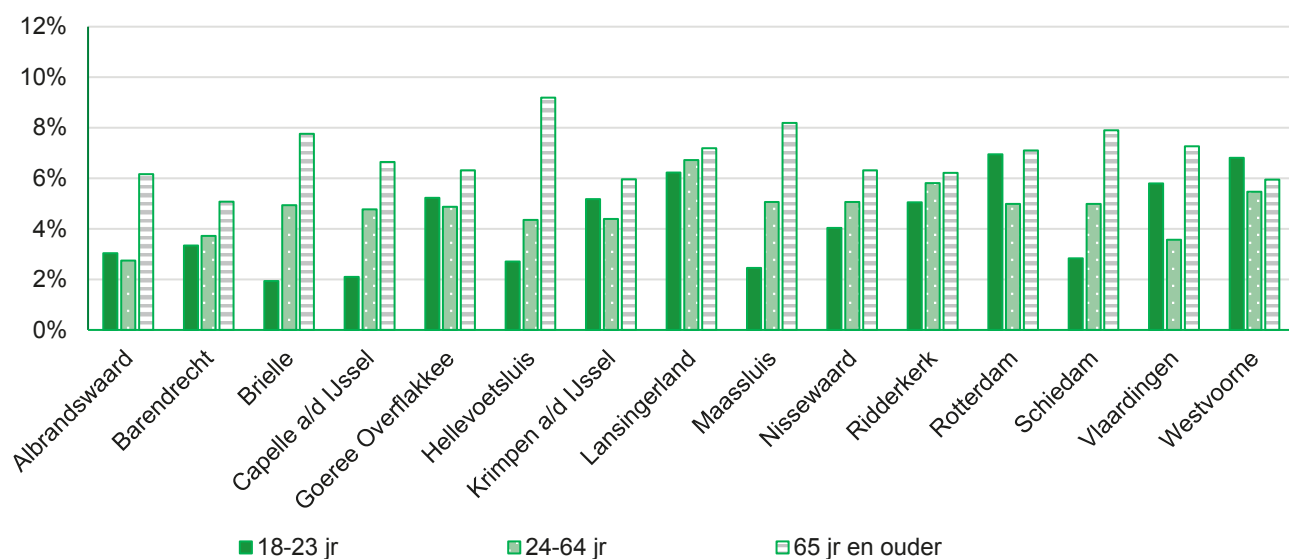
Figuur 6.4 toont het percentage dat overmatig alcohol drinkt per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Definitie van overmatig alcoholgebruik voor mannen: meer dan 21 glazen alcoholische drank per week; voor vrouwen meer dan 14 glazen per week.

Figuur 6.3. Het aandeel inwoners naar leeftijd dat overmatig alcohol drinkt (regio=excl. Rotterdam)

Figuur 6.4. Het aandeel inwoners dat overmatig alcohol drinkt naar leeftijd en gemeente (GM2020)

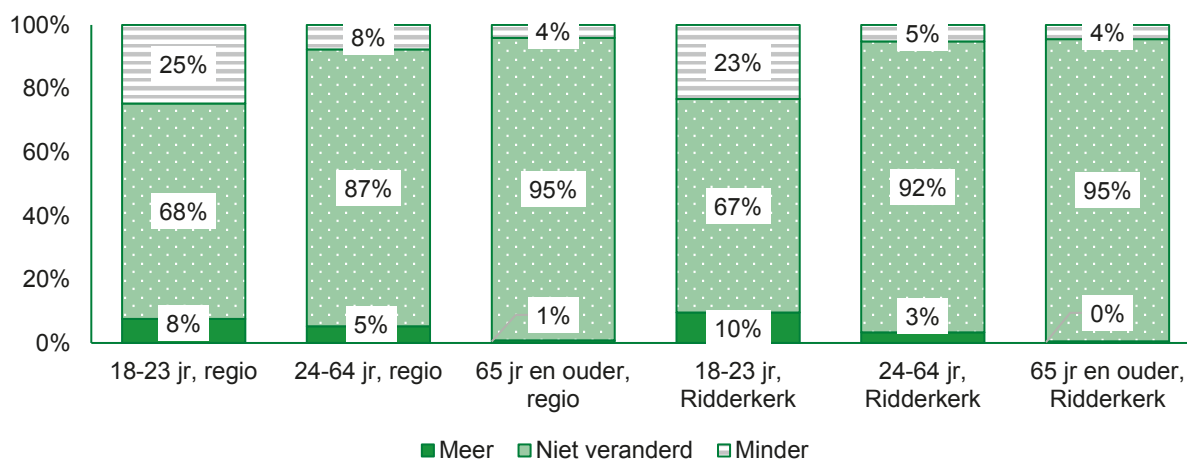

6.2 Is het alcoholgebruik veranderd door de coronacrisis?

Jongvolwassenen geven het meest aan dat zij als gevolg van de coronacrisis minder alcohol zijn gaan drinken. In de regio is een kwart van de jongvolwassenen minder gaan drinken, onder de ouderen is dit slechts 4%. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

In de regio heeft de coronacrisis er onder alle leeftijdsgroepen toe geleid dat er minder alcohol gedronken wordt. Van de 18- tot en met 23-jarigen geeft een kwart aan minder alcohol te drinken als gevolg van de coronacrisis. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 8% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 4%. Het aandeel dat meer alcohol is gaan drinken als gevolg van de coronacrisis, ligt in alle leeftijdsgroepen lager (zie figuur 6.5). In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

Figuur 6.5. Verandering van alcoholgebruik door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

6.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Vrouwen houden zich vaker dan mannen aan het maximum van 1 glas alcohol per dag. Het aandeel dat voldoet aan deze richtlijn 'aanvaardbaar alcoholgebruik' neemt toe naarmate de leeftijd ook toeneemt. Onder de inwoners van 65 jaar en ouder is het percentage overmatig alcohol drinkers echter wel het hoogst.

Mannen geven vaker dan vrouwen aan dat zij door de corona crisis minder alcohol zijn gaan drinken. Ook

jongvolwassenen zijn vaak minder gaan drinken als gevolg van de coronacrisis.

Naast leeftijd en geslacht is er een sociaaleconomisch gezondheidsverschil. De meer praktisch opgeleiden en de lage inkomensgroepen houden zich vaker aan het maximum van 1 glas alcohol per dag dan de meer theoretisch geschoolden en degenen die geen moeite hebben om financieel rond te komen.

Tabel 6.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio = inclusief Rotterdam)

		Drinkt niet of maximaal 1 glas alcohol per dag	Overmatig alcohol drinker	Drinkt minder alcohol door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	60%	4%	8%
	Man	40%	7%	13%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	43%	6%	23%
	24 t/m 64 jr	48%	5%	10%
	65 jr en ouder	59%	7%	4%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	53%	7%	10%
	Eenoudergezin	56%	4%	8%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	53%	4%	8%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	48%	6%	11%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	62%	6%	6%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	44%	5%	12%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	54%	6%	11%
	Geen moeite met rondkomen	49%	5%	10%
Totaal		50%	5%	10%

7 Controle over het leven

7.1 Is de regie op het eigen leven veranderd?

Het aandeel inwoners in de regio dat een zekere mate van regie op het eigen leven ervaart is in alle drie de leeftijdsgroepen gelijk gebleven ten opzichte van 2016. De mate van regie is bij inwoners van Ridderkerk vergelijkbaar met de regio. Ook hier is er geen verschil met de vorige meting.

en ouder 84%. De percentages van Ridderkerk wijken niet af van de regio (zie figuur 7.1). In vergelijking met de vorige meting is geen significant verschil.

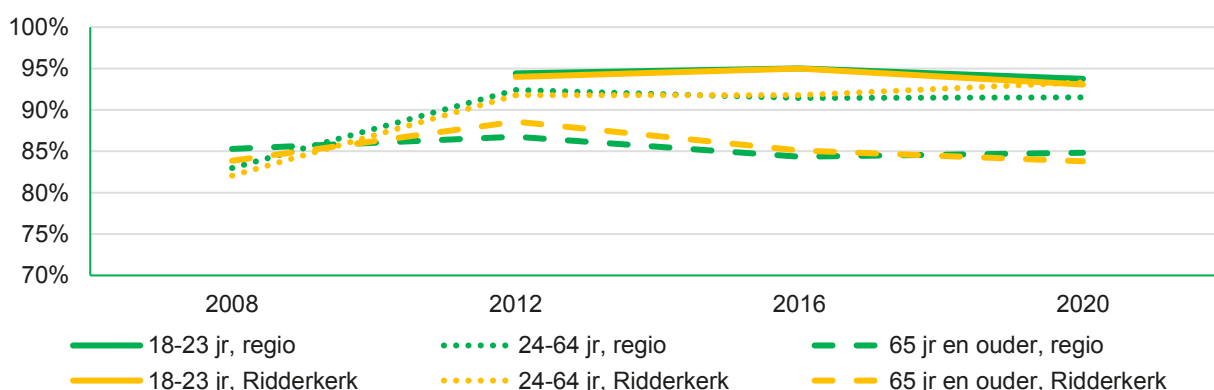
Figuur 7.2 toont het percentage dat matig tot veel regie over het eigen leven ervaart per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Zelfontplooiing van de autonome burger kenmerkt de huidige tijd. Eigen verantwoordelijkheid, autonomie, eigen keuze en eigen regie zijn kernwoorden bij deze ontwikkelingen. Bij de ontwikkelingen gaat het allereerst om de zorg voor de eigen gezondheid: als gezonde burger om gezond te blijven, en als patiënt om zelf de regie te houden over de eigen zorg. Alleen wil niet iedereen zelf die regie voeren. Ook zijn er kwetsbare groepen in de samenleving voor wie zelf regie voeren niet lukt ([Themarapport Burgers en gezondheid, RIVM, 2014](#)).

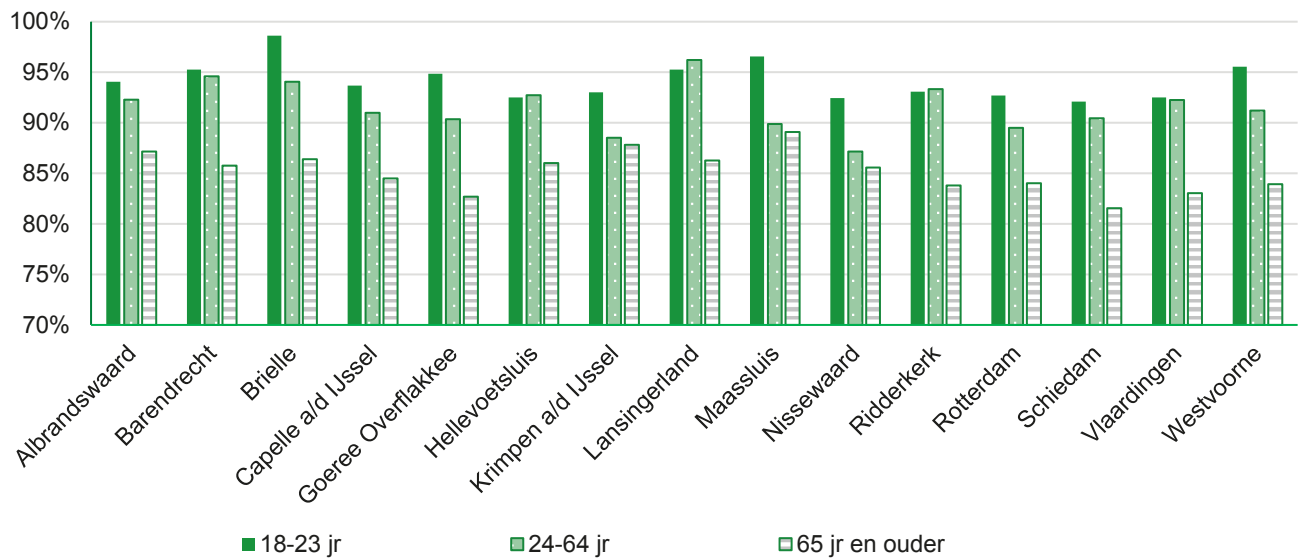
De Gezondheidsmonitor meet de regie op het eigen leven aan de hand van zeven stellingen. In 2020 ervaart 94% van de jongvolwassenen in de regio matig tot veel regie over het eigen leven. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 92% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 85%. In vergelijking met de meting in 2016 is het aandeel inwoners dat een zekere mate van regie op het eigen leven ervaart onder alle drie de leeftijdsgroepen in de regio gelijk gebleven.

In Ridderkerk ervaart 93% van de jongvolwassenen matig tot veel regie over het eigen leven. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit ook 93% en onder de inwoners van 65 jaar

Figuur 7.1. Het aandeel inwoners dat matig tot veel regie over het eigen leven ervaart naar leeftijd (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 7.2. Het aandeel dat matig tot veel regie over het eigen leven ervaart naar leeftijd en gemeente (GM2020)

7.2 Is de regie op het eigen leven veranderd door de coronacrisis

In de regio ervaren de jongvolwassenen het meest controleverlies over het eigen leven als gevolg van de coronacrisis. Aan de andere kant geeft ruim één op de tien jongvolwassenen aan door de crisis juist meer controle op het eigen leven te ervaren. In Ridderkerk ervaren jongvolwassenen minder vaak controleverlies door de coronacrisis.

minder controle heeft over het eigen leven. Onder de 24-tot en met 64-jarigen is dit 25% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 17%. Daarnaast is er ook een deel dat juist meer controle op het eigen leven ervaart. Dit komt met 12% het meest voor onder de jongvolwassenen.

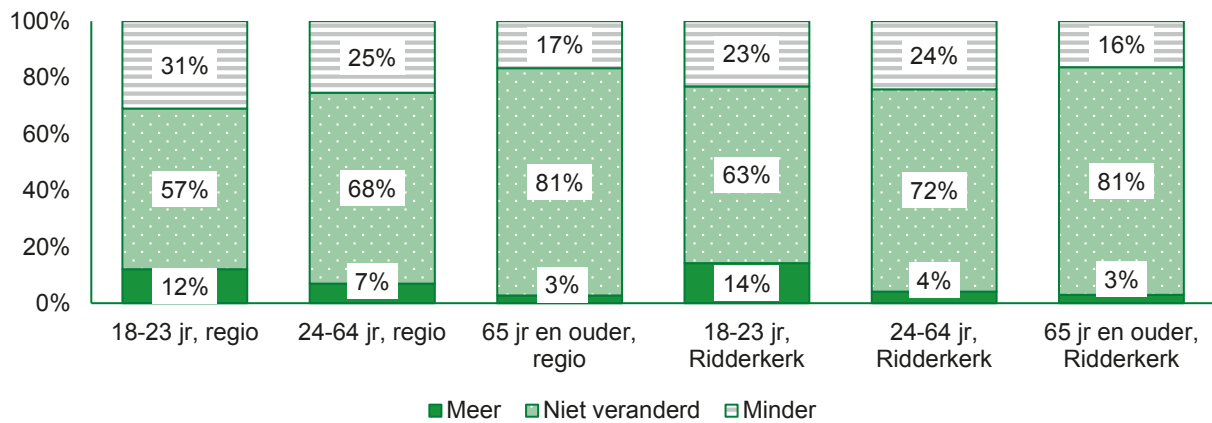
Vooral mensen die al minder regie over het eigen leven ervaarden, geven vaker aan door de coronacrisis (nog) minder regie te ervaren. Van hen geeft 41% aan dat de controle door de coronacrisis (nog meer) is afgenomen, terwijl dit onder de mensen met regie op het eigen leven 23% is.

Bij de vraag naar veranderingen door de coronacrisis is regie over het eigen leven omschreven als “controle over mijn leven hebben”. In de regio geeft 31% van de 18- tot en met 23-jarigen aan dat hij/zij door de coronacrisis

In Ridderkerk zien we een grotendeels vergelijkbaar beeld. De jongvolwassenen ervaren minder vaak controleverlies door de coronacrisis dan gemiddeld in de regio.

Figuur 7.3. Verandering van controle op het eigen leven door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

7.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Het percentage dat regie over het eigen leven ervaart neemt af met de leeftijd. Daarnaast speelt ook de sociaal-economische situatie een rol. Inwoners met een meer praktische opleiding en huishoudens met moeite om financieel rond te komen ervaren minder regie op het eigen leven dan degenen met een meer theoretische opleiding of meer financiële zekerheid.

Een kwart van de inwoners in de regio van 18 jaar en ouder geeft aan door de coronacrisis minder controle over het leven te ervaren. Vooral jongvolwassenen, inwoners met een meer theoretische opleiding en huishoudens waar moeite is om financieel rond te komen, ervaren een afname van controle over hun leven door de coronacrisis.

Tabel 7.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Percentage dat regio over het eigen leven er- vaart	Minder controle over het leven door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	89%	29%
	Man	90%	24%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	93%	34%
	24 t/m 64 jr	91%	28%
	65 jr en ouder	85%	18%
Huishoudsamen- stelling	Eenpersoonshuishouden	83%	26%
	Eenoudergezin	89%	25%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	92%	26%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	88%	26%
Opleiding	Geen opleiding, lager on- derwijs, lbo, mavo	83%	18%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	93%	30%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	78%	38%
	Geen moeite met rondko- men	92%	24%
Totaal		89%	26%

8 Angst en depressie

8.1 Is het risico op een depressie of angststoornis toe- of afgenomen?

Jongvolwassenen in de regio hebben vaker dan in 2016 een hoog risico op een depressie of angststoornis. In Ridderkerk is het aandeel inwoners met een hoog risico op een depressie of angststoornis gelijk gebleven.

In 2020 heeft 10% van de jongvolwassenen in de regio een hoog risico op een depressie of angststoornis. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 6% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 4%. In vergelijking met de vorige meting in 2016 is het percentage in de regio met een hoog risico op een depressie of angststoornis toegenomen onder de jongvolwassenen.

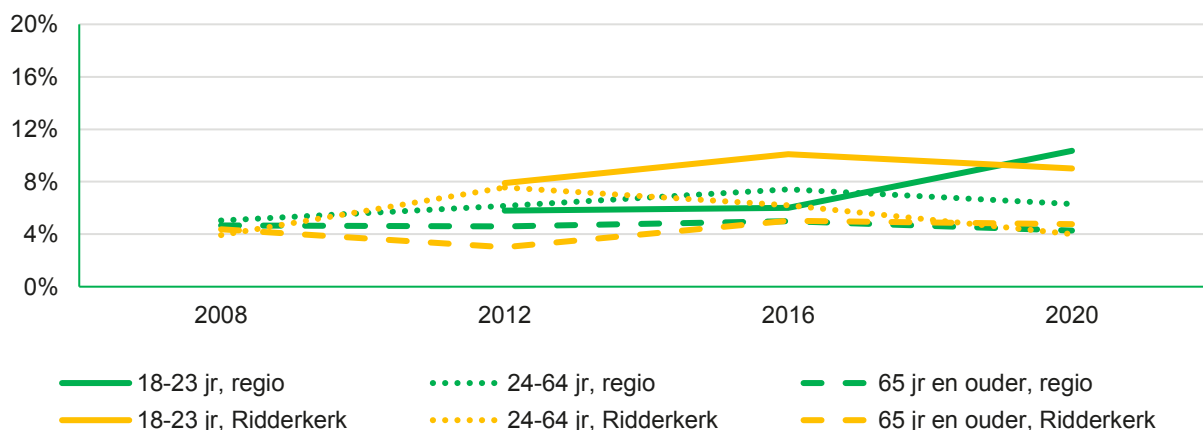
In Ridderkerk heeft 9% van de jongvolwassenen een hoog risico op een depressie of angststoornis. Onder de 24- tot en met 64-jarigen en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 4%. Het aandeel inwoners met een hoog risico op

depressie verschilt niet van de regio (zie figuur 8.1). In vergelijking met de vorige meting zijn er in Ridderkerk geen significante veranderingen.

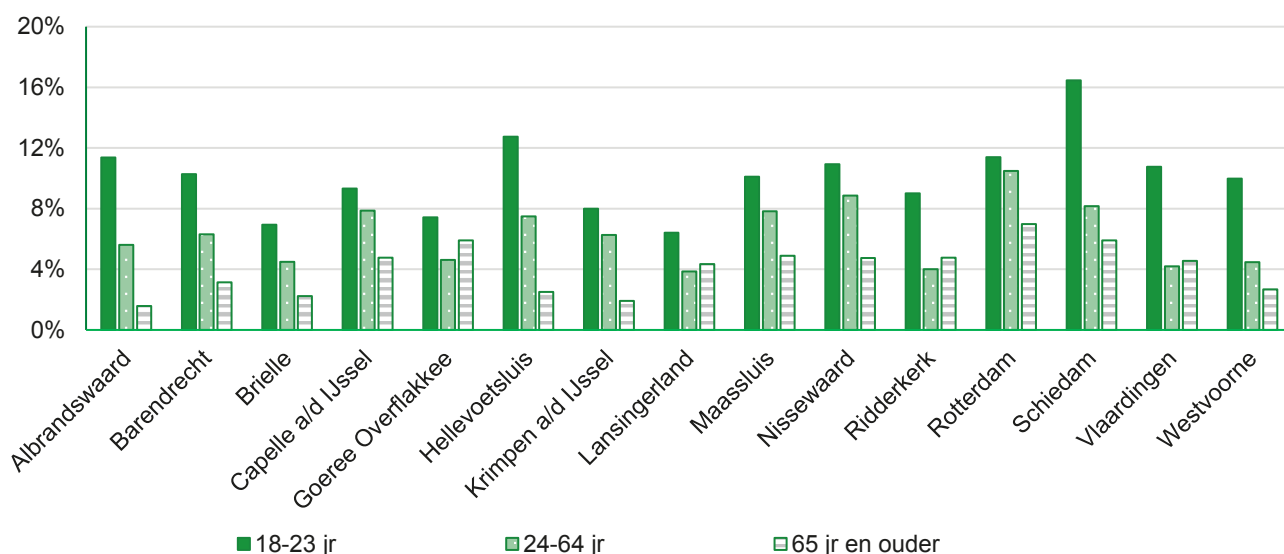
Figuur 8.2 toont het percentage inwoners met een hoog risico op een depressie of angststoornis per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio

De psychische gezondheid is gemeten met 10 stellingen over angst en depressieve klachten (Kessler Psychological Distress Scale). De vragen gaan over hoe men zich voelde in de laatste 4 weken. Voorbeelden van stellingen zijn: Hoe vaak was u zo zenuwachtig dat u niet tot rust kon komen? Hoe vaak voelde u zich somber of depressief? Hoe vaak had u het gevoel dat alles veel moeite kostte? Hoe vaak voelde u zich zo somber dat niets hielp om u op te vrolijken?

Figuur 8.1. Het aandeel inwoners naar leeftijd met een hoog risico op depressie of angststoornis (regio=excl.Rotterdam)

Figuur 8.2. Het aandeel inwoners naar leeftijd en gemeente met een hoog risico op depressie of angststoornis (GM2020)

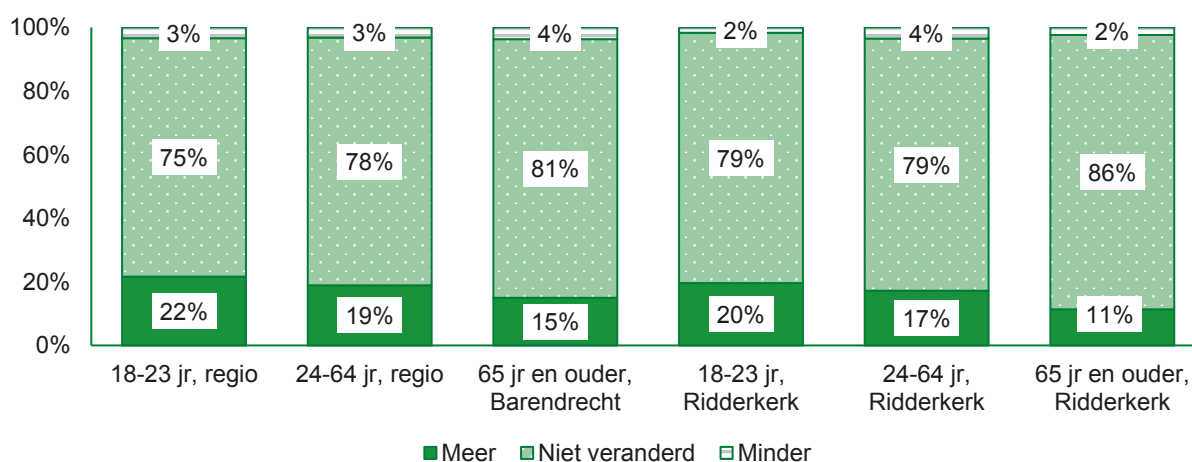
8.2 Zijn de gevoelens van angst of depressie toegenomen door de coronacrisis?

Bij één op de vijf (jong)volwassenen zijn gevoelens van angst naar eigen zeggen toegenomen als gevolg van de coronacrisis. Onder de ouderen is dit ruim één op de tien. Daarnaast komen ook depressieve gevoelens als gevolg van de coronacrisis vaker voor onder de jongvolwassenen. In Ridderkerk is het beeld vergelijkbaar met de regio.

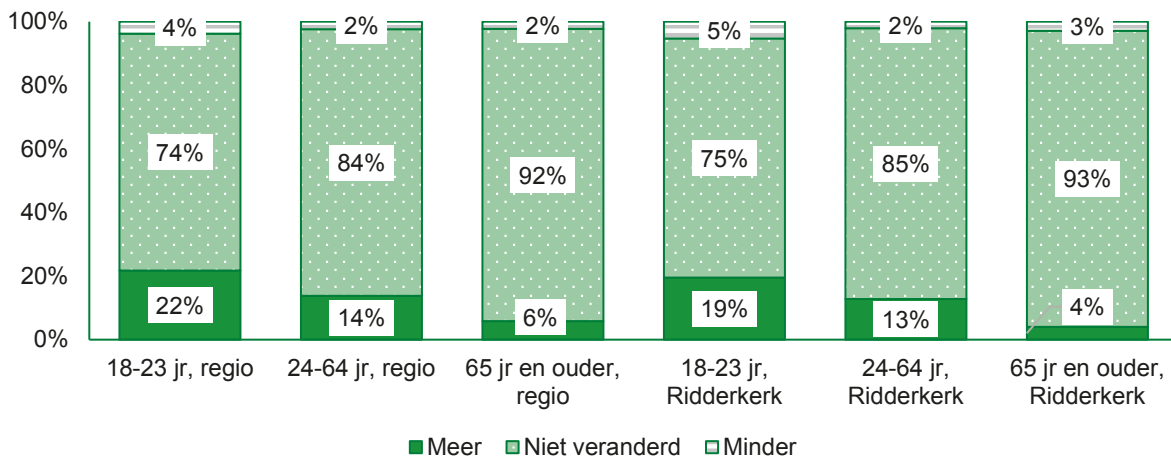
Bij de vraag naar veranderingen door de coronacrisis zijn ‘angstig voelen’ en ‘depressief voelen’ afzonderlijk uitgevraagd. In de regio geeft 22% van de jongvolwassenen aan dat hij/zij zich door de coronacrisis meer angstig voelt. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 19% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 12%. In alle leeftijdsgroepen is het aandeel dat aangeeft minder angst te hebben aanzienlijk kleiner (3%).

Ook op de vraag naar depressieve gevoelens geeft 22% van de jongvolwassenen in de regio een bevestigend antwoord. Onder de 24- tot en met 64-jarigen en de inwoners van 65 jaar en ouder ligt dit lager, met respectievelijk 14% en 6%. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

Figuur 8.3. Verandering van gevoelens van angst door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

Figuur 8.4 Verandering van depressieve gevoelens door de coronacrisis in de regio en in Ridderkerk (GM2020)

8.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Vrouwen hebben vaker een hoog risico op een depressie of angststoornis dan mannen. En ook jongvolwassenen hebben vaker een hoog risico dan ouderen. Maar het grootste verschil zien we tussen de groepen die wel of juist geen moeite hebben om financieel rond te komen. Van de eerste groep heeft 21% een hoog risico op een depressie of angststoornis tegenover 5% onder hen die geen financiële moeite hebben.

Vrouwen geven vooral aan dat zij meer angstgevoelens hebben als gevolg van de coronacrisis. Een kwart van de jongvolwassenen geeft aan dat de angst- en depressieve gevoelens als gevolg van de coronacrisis zijn toegenomen. Datzelfde geldt voor bijna een derde van de huishoudens met een laag inkomen.

Tabel 8.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Hoog risico op depressie of angststoornis	Meer angstgevoelens door coronacrisis	Meer depressieve gevoelens door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	10%	25%	18%
	Man	6%	16%	13%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	11%	26%	25%
	24 t/m 64 jr	8%	22%	17%
	65 jr en ouder	5%	13%	7%
Huishoudsamen- stelling	Eenpersoonshuishou- den	12%	21%	18%
	Eenoudergezin	10%	20%	17%
	Meerpersoonshuis- houden met kinderen	7%	21%	15%
	Meerpersoonshuis- houden zonder kin- deren	8%	20%	16%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	10%	16%	11%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	7%	22%	18%
Financiële situatie	Moeite met rondko- men	21%	31%	29%
	Geen moeite met rondkomen	5%	18%	13%
Totaal		8%	20%	16%

9 Eenzaamheid

9.1 Is de eenzaamheid toe- of afgenomen?

Het percentage inwoners in de regio dat ernstig eenzaam is, is toegenomen onder zowel de jongvolwassenen als de 65-plussers. In Ridderkerk lijkt eenzaamheid onder jongvolwassenen ook toe te nemen, maar het verschil tussen 2016 en 2020 is niet significant.

Op basis van de in de vragenlijst gegeven antwoorden valt 12% van de jongvolwassenen in de regio in de categorie ernstig eenzaam. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 12% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 11%. In vergelijking met de vorige meting in 2016 is het percentage in de regio dat ernstig eenzaam is toegenomen onder zowel de jongvolwassenen als de 65-plussers.

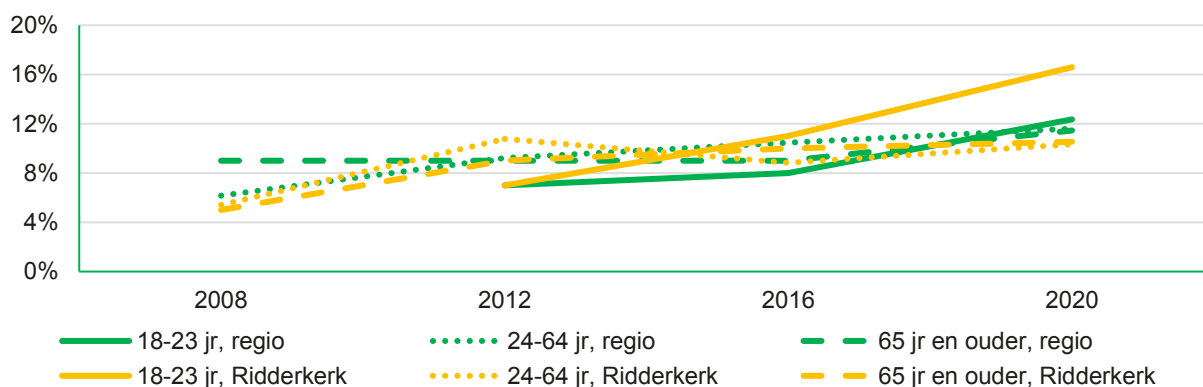
In gemeente Ridderkerk geeft 17% van de jongvolwassenen aan ernstig eenzaam te zijn. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 10% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 11%. In vergelijking met de regio zijn de percentages van 2020 in Ridderkerk vergelijkbaar (zie figuur 9.1).

In vergelijking met de vorige meting zien we een stijging van eenzaamheid onder jongvolwassenen, maar de toename tussen 2016 en 2020 is geen significant toename.

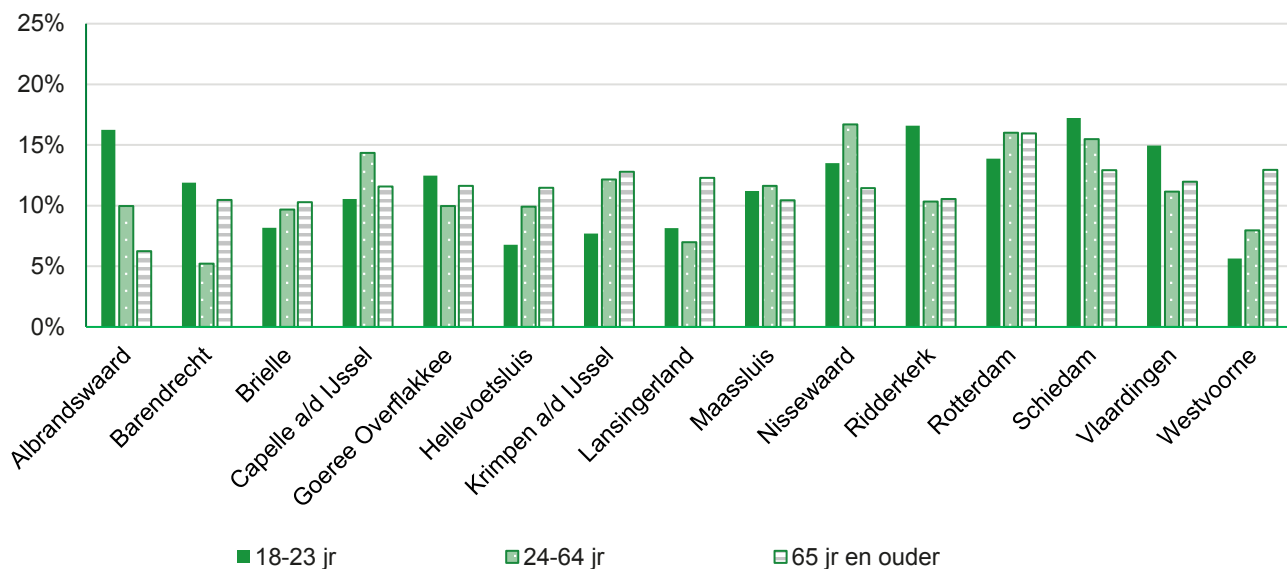
Figuur 9.2 toont het percentage inwoners dat ernstig eenzaam is per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Eenzaamheid is in de Gezondheidsmonitor gemeten aan de hand van 11 stellingen: Voorbeelden van stellingen zijn: Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan; Vaak voel ik me in de steek gelaten. De antwoordmogelijkheden zijn: 'ja', 'min of meer', 'nee'. Op basis van de antwoorden wordt een totaalscore berekend, Hoe hoger de score, hoe groter de ervaren eenzaamheid.

Figuur 9.1. Het aandeel inwoners dat ernstig eenzaam is (regio = excl. Rotterdam)

Figuur 9.2. Het aandeel ernstig eenzamen naar leeftijd en gemeente (GM2020)

9.2 Heeft de coronacrisis de eenzaamheid vergroot?

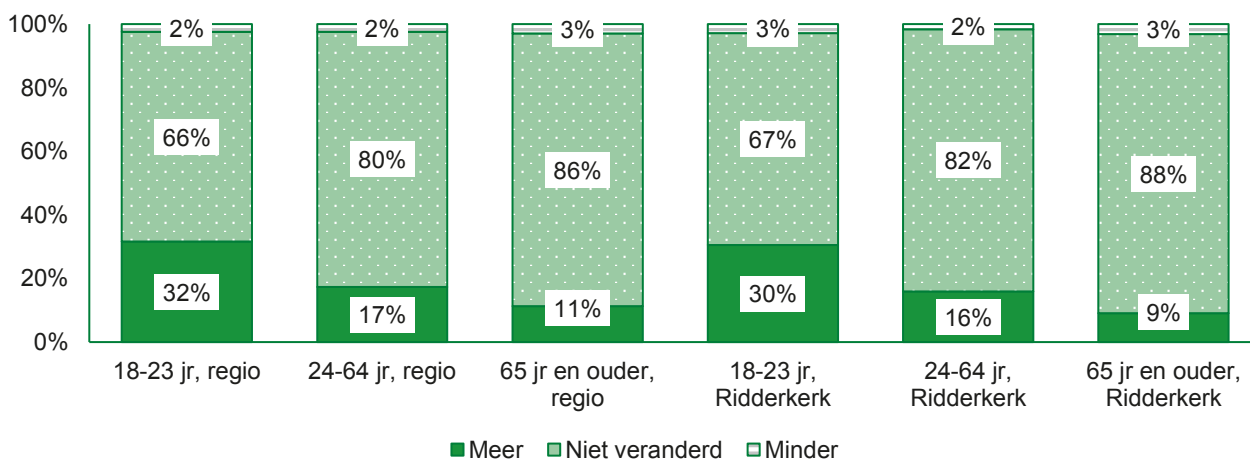
Vooral jongvolwassenen geven aan dat ze zich meer eenzaam voelen als gevolg van de coronacrisis. In Ridderkerk is dat ook zo.

de 24- tot en met 64-jarigen is dit 17% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 11%. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld

Vooral mensen die al eenzaam waren, geven vaker aan door de coronacrisis (nog) eenzamer te zijn. Van de ernstig eenzamen geeft 55% aan door de coronacrisis nog eenzamer te zijn geworden, terwijl dit onder de niet eenzamen 17% is.

In de regio geeft eenderde van de jongvolwassenen aan zich meer eenzaam te voelen door de coronacrisis. Onder

Figuur 9.3. Verandering van gevoelens van eenzaamheid door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

9.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Eenzaamheid hangt vooral samen met sociale en economische achtergrondkenmerken. Bijna één op de vier respondenten uit een eenpersoonshuishouden is ernstig eenzaam, terwijl dit onder meerpersoonshuishoudens met kinderen iets meer dan één op de tien is. Bij huishoudens met moeite om financieel rond te komen ligt het percentage

ernstig eenzamen op 28%. In huishoudens zonder deze moeite is dit 11%.

Vooraf jongvolwassenen geven vaker aan zich meer eenzaam te voelen als gevolg van de coronacrisis. Daarnaast geldt dit ook voor huishoudens met een laag inkomen.

Tabel 9.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Ernstig eenzamen	Meer eenzaam voelen door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	14%	23%
	Man	14%	18%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	13%	34%
	24 t/m 64 jr	14%	21%
	65 jr en ouder	13%	12%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	23%	31%
	Eenoudergezin	16%	21%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	11%	16%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	15%	22%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	17%	14%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	11%	23%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	28%	31%
	Geen moeite met rondkomen	11%	19%
Totaal		14%	20%

10 Stress

10.1 Hoeveel inwoners ervaren stress?

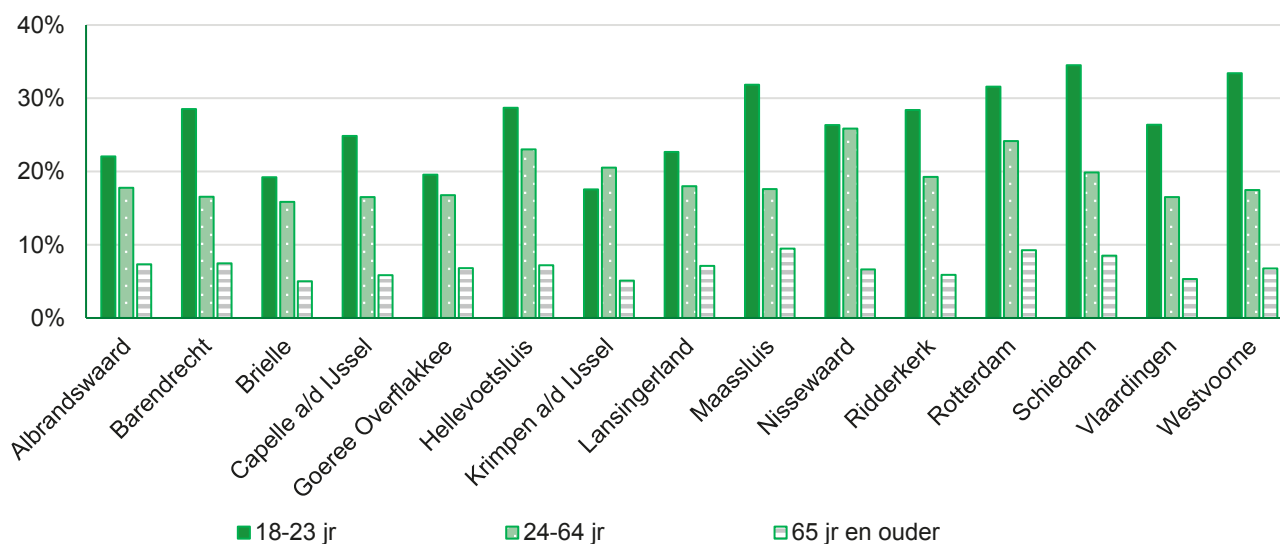
Dit najaar gaf een kwart van de jongvolwassenen aan (heel) veel stress te hebben. Onder de 24- tot en met 64-jarigen was dit 19% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 7%. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

jongvolwassenen aan in de 4 weken voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst (heel) veel stress gehad te hebben. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 19% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 7%.

In Ridderkerk heeft 28% van de jongvolwassenen in de 4 weken voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst last gehad van stress. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 19% en onder de 65-plussers 6%. In vergelijking met de regio is wijk Ridderkerk op het onderwerp stress niet af (zie figuur 10.1).

In 2020 is voor het eerst in de Gezondheidsmonitor gevraagd naar stress. In de regio geeft 26% van de

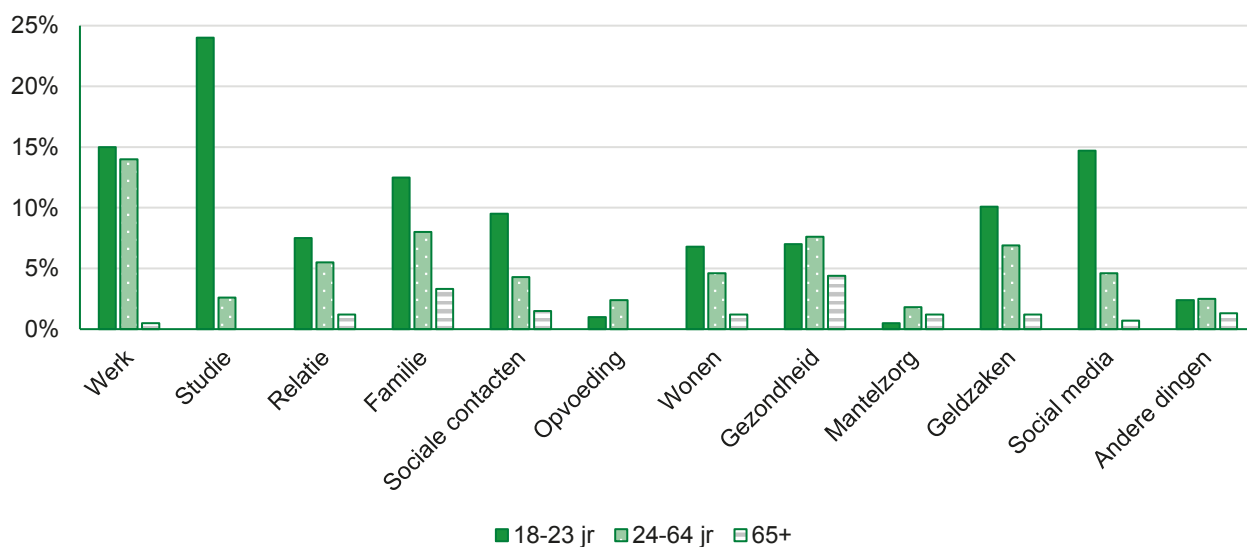
Figuur 10.1. Het aandeel inwoners dat last heeft gehad van stress naar leeftijd en gemeente (GM2020)

Op de vraag op welke gebieden men veel stress ervaart, noemen de jongvolwassenen vooral hun studie (24%), werk en social media (beide 15%). De 24- tot en met 64-jarigen ervaren vooral stress op het gebied van werk (15%) en in mindere mate door familie en gezondheid (beide 8%).

De 65-jarigen ervaren de meeste stress op het gebied van gezondheid, maar dit aandeel is relatief laag. Slechts 4% ervaart stress door zijn/haar gezondheid (zie figuur 10.2).

Figuur 10.2. Gebieden waarop men stress ervaart in de regio, naar leeftijd (GM2020)

10.2 Is de aanwezigheid van stress veranderd door de coronacrisis?

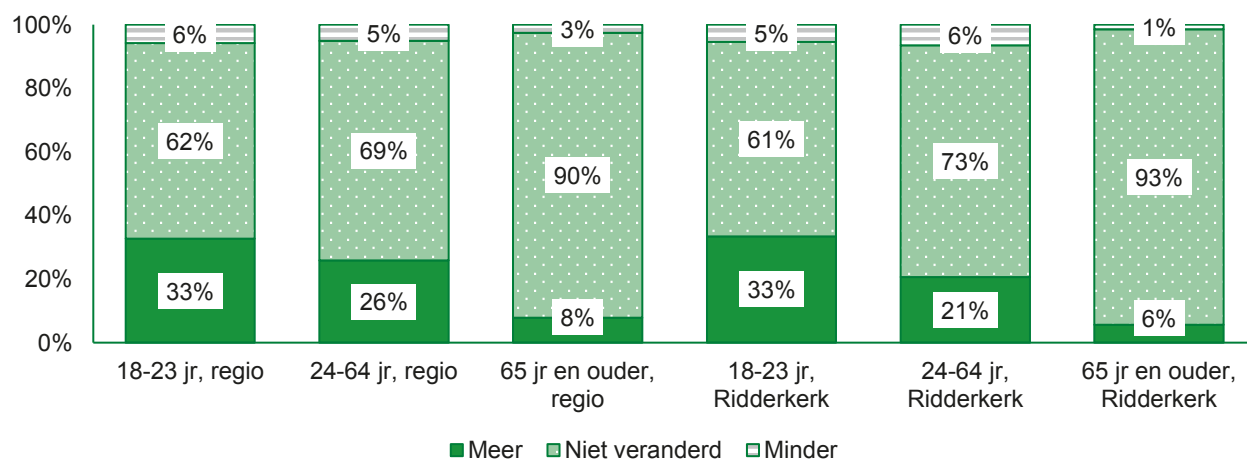
Eenderde van de jongvolwassenen en een kwart van de volwassenen ervaart meer stress als gevolg van de coronacrisis. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

dat dit niet het geval is. Vooral onder de jongvolwassenen en in iets mindere mate de 24- tot en met 64-jarigen is er meer stress.

In Ridderkerk geeft 33% van de jongvolwassenen aan dat hij/zij meer stress heeft door de coronacrisis. Onder de 24-tot en met 64-jarigen is dit 21% en onder de inwoners van 65-jaar en ouder 6%.

Als gevolg van de coronamaatregelen viel in de periode dat de vragenlijsten werden ingevuld het openbare leven voor een groot deel stil. Een gevolg hiervan zou kunnen zijn dat men minder stress ervaarde. Uit figuur 10.3 blijkt

Figuur 10.3. Verandering van het hebben van stress door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

10.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

In de regio heeft één op de vijf inwoners (heel) veel last van stress in de periode dat de vragenlijst werd afgenomen. Dit was tijdens de tweede coronagolf. Vooral de jongvolwassenen, de eenoudergezinnen en de gezinnen waarin moeite is om financieel rond te komen ervaren (heel) veel stress.

Op de vraag of men als gevolg van de coronacrisis meer stress ervaaarde, geven dezelfde groepen bevestigend antwoord. Daarnaast geven ook vrouwen, meerpersoonshuishoudens met kinderen en de meer theoretisch opgeleiden aan meer stress te hebben door de coronacrisis.

Tabel 10.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Ervaart (heel) veel stress	Meer stress door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	22%	30%
	Man	16%	21%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	29%	36%
	24 t/m 64 jr	22%	30%
	65 jr en ouder	8%	9%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	19%	23%
	Eenoudergezin	24%	27%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	20%	30%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	19%	23%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	15%	17%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	21%	30%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	37%	43%
	Geen moeite met rondkomen	16%	22%
Totaal		19%	26%

11 Mantelzorg geven

11.1 Is mantelzorg toe- of afgenomen?

In vergelijking met 2016 geven jongvolwassenen in 2020 minder vaak mantelzorg. Onder de inwoners in de regio van 24 jaar en ouder is het percentage mantelzorgers niet veranderd. In Ridderkerk is het aandeel mantelzorgers vergelijkbaar met de meting van 2016. Er zijn relatief meer mantelzorgers onder inwoners van 24 t/m 64 jaar.

In Ridderkerk geeft 3% van de jongvolwassenen aan mantelzorger te zijn. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 19% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 15%.

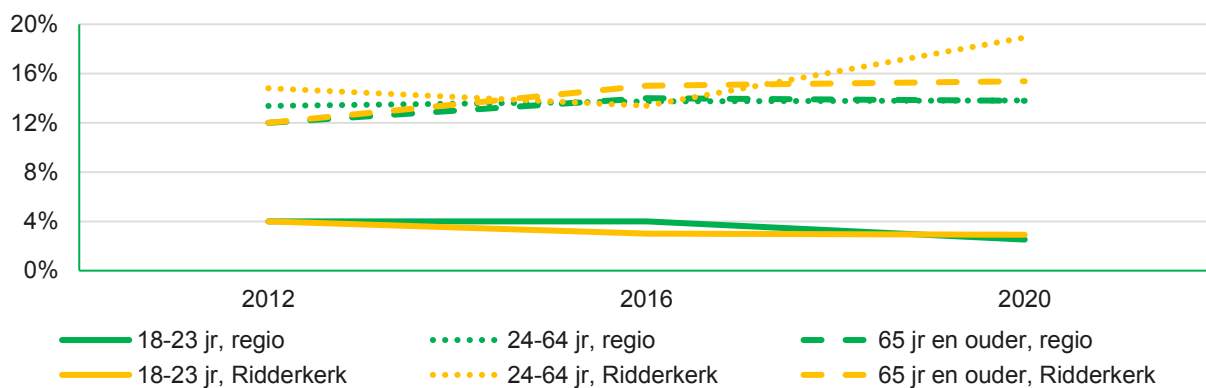
In Ridderkerk is het aandeel mantelzorgers onder volwassenen van 24 t/m 64 jaar hoger dan in de regio (zie figuur 11.1). In vergelijking met de vorige meting is het aandeel mantelzorgers stabiel gebleven. Het aandeel mantelzorgers in de groep 24 t/m 64 jaar is toegenomen, maar het gaat niet om een significante toename ten opzichte van 2016.

In de regio Rotterdam Rijnmond is 3% van de jongvolwassenen mantelzorger. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 14%. Onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 14%. In vergelijking met de vorige meting in 2016 geven jongvolwassenen in 2020 minder vaak mantelzorg.

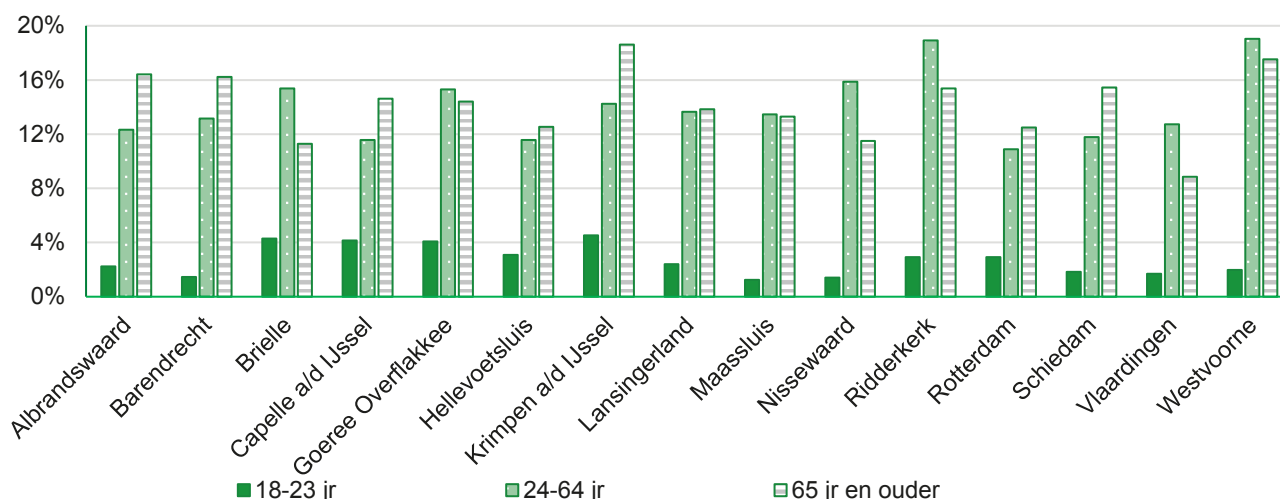
Figuur 11.2 toont het percentage mantelzorgers per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Definitie mantelzorger: iemand die minimaal 3 maanden en/of minimaal 8 uur per week mantelzorg verleent.

Figuur 11.1. Het aandeel mantelzorgers naar leeftijd (regio= excl. Rotterdam)

Figuur 11.2. Het aandeel mantelzorgers naar leeftijd en gemeente (GM2020)

11.2 Is de vraag naar mantelzorg geven gewijzigd door de coronacrisis?

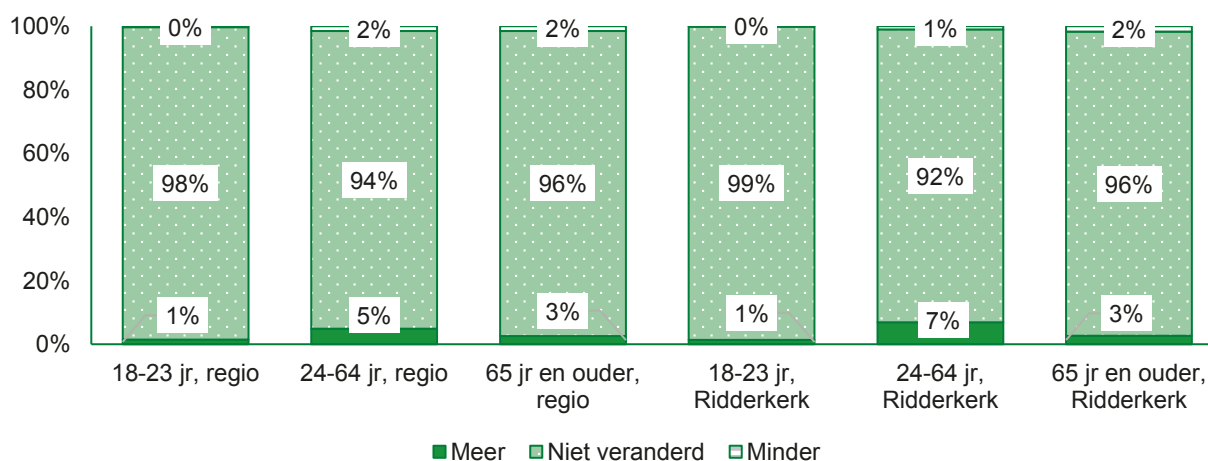
Vijf procent van de 24- tot 64-jarigen geeft meer mantelzorg als gevolg van de crisis. Een kwart van de mantelzorgers geeft meer zorg door de coronacrisis. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

kan de mantelzorger niet meer thuis komen helpen. Daarom is het opvallend dat de resultaten van de Gezondheidsmonitor niet wijzen op grote verandering in de hoeveelheid gegeven mantelzorg. Maar als we alleen kijken naar de mensen die mantelzorg verlenen dan geeft ruim een kwart aan meer zorg te verlenen door de crisis. De inwoners in de leeftijd van 24 tot en met 64 jaar geven het meest aan door de coronacrisis meer mantelzorg te geven (zie figuur 11.3).

De coronamaatregelen hebben invloed gehad op de mantelzorg, zowel voor de mantelzorgers zelf als degenen die zij verzorgen. Zo kan de dagbesteding zijn weggevallen, of

In Ridderkerk geeft 1% van de jongvolwassenen aan als gevolg van de coronacrisis meer mantelzorg te geven dan voorheen. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 7% en onder de inwoners van 65-jaar en ouder 3%.

Figuur 11.3. Verandering in de verleende mantelzorg door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk (GM2020)

11.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen

Vrouwen zijn iets vaker mantelzorgers dan mannen. Daarnaast neemt het aandeel mantelzorgers toe met de leeftijd. Verder zijn er geen opvallende verschillen tussen groepen. Van alle inwoners van de regio van 18 jaar en ouder geeft

4% aan dat hij/zij meer mantelzorg verleent als gevolg van de coronacrisis. Ook hier zijn geen noemenswaardige verschillen tussen groepen.

Tabel 11.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Mantelzorgers	Geeft meer mantelzorg door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	13%	5%
	Man	10%	3%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	3%	2%
	24 t/m 64 jr	12%	5%
	65 jr en ouder	13%	3%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	9%	3%
	Eenoudergezin	13%	4%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	12%	5%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	11%	4%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	11%	2%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	12%	5%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	12%	5%
	Geen moeite met rondkomen	12%	4%
Totaal		12%	4%

12 Vrijwilligerswerk

12.1 Is men meer of juist minder vrijwilligerswerk gaan doen?

(Jong)volwassenen tot 64 jaar doen minder vaak vrijwilligerswerk dan in 2016. Onder de 65-plussers is dit gelijk gebleven. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

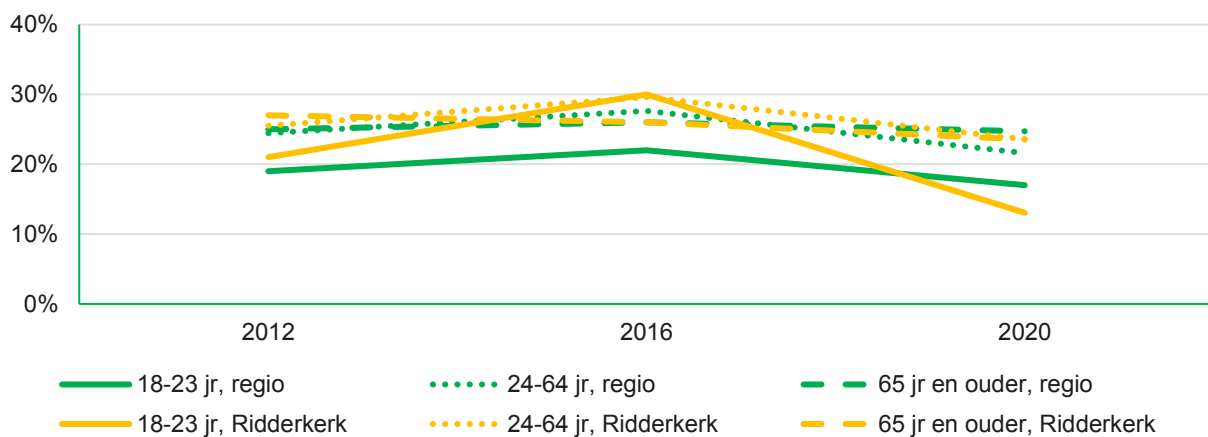
Van de jongvolwassenen in de regio geeft 17% in het najaar van 2020 aan vrijwilligerswerk te doen. Onder de 24- tot en met 64-jarigen is dit 22% en onder de inwoners van 65 jaar en ouder 25%. In vergelijking met de vorige meting in 2016 doen jongvolwassenen en volwassenen tot 64 jaar

minder vaak vrijwilligerswerk. Onder de 65-plussers is het aandeel vrijwilligers gelijk gebleven.

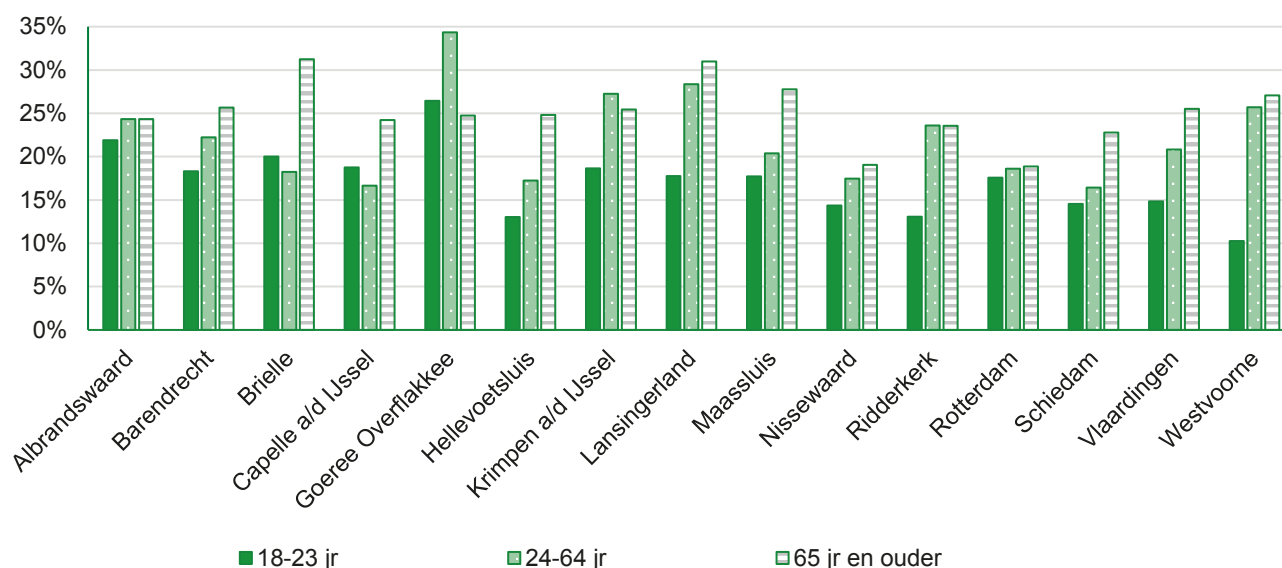
In Ridderkerk geeft 13% van de jongvolwassenen aan vrijwilligerswerk te doen. Onder de 24- tot en met 64-jarigen en onder de inwoners van 65 jaar en ouder is dit 24%. In Ridderkerk is het aandeel inwoners dat vrijwilligerswerk doet vergelijking met de regio (zie figuur 12.1). In vergelijking met de vorige meting is er een afname van het aandeel vrijwilligers bij jongvolwassenen. Ook bij volwassenen van 24 t/m 64 jaar zien we een daling. Dit verschil tussen 2020 en 2016 is alleen net niet significant.

Figuur 12.2 toont het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet per leeftijdscategorie in de verschillende gemeenten in de regio.

Figuur 12.1. Het aandeel inwoners naar leeftijd dat vrijwilligerswerk doet (regio= excl. Rotterdam)

Figuur 12.2. Het aandeel inwoners dat vrijwilligerswerk doet naar leeftijd en gemeente (GM2020)

12.2 Is het doen van vrijwilligerswerk gewijzigd door de coronacrisis?

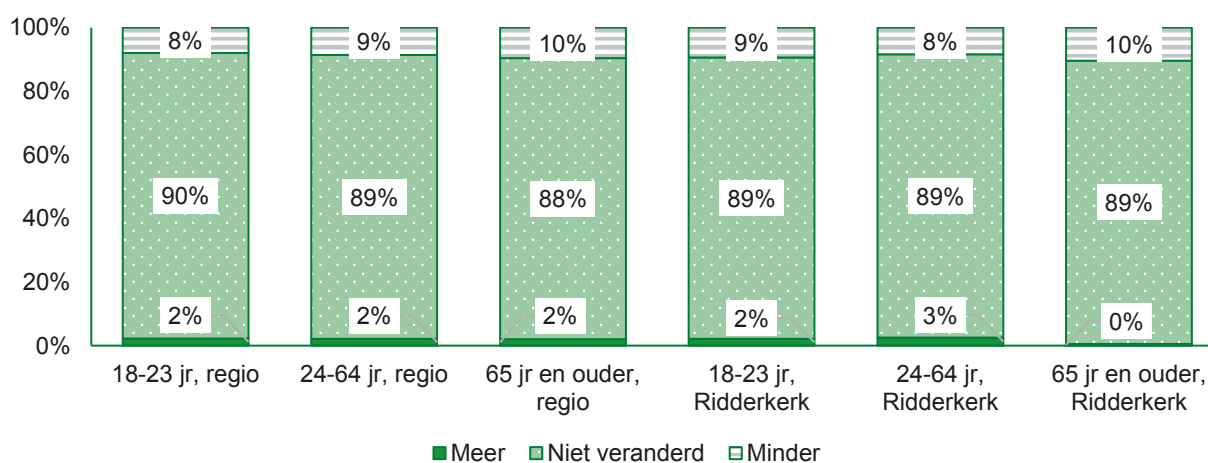
Ongeveer 1 op de 10 inwoners in de regio geeft aan minder vrijwilligerswerk te doen als gevolg van de crisis. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

Tegelijkertijd ontstonden er nieuwe initiatieven zoals de website www.nlvoorelkaar.nl/corona-proof-vrijwilligerswerk.

In de regio geeft 1 op de 10 inwoners van 65 jaar en ouder aan minder vrijwilligerswerk te doen als gevolg van de coronacrisis. Onder de jongvolwassenen en 24- tot en met 64-jarigen is dit respectievelijk 8% en 9%. In Ridderkerk zien we een vergelijkbaar beeld.

Door de coronamaatregelen in het najaar van 2020 was veel vrijwilligerswerk niet meer of anders mogelijk.

Figuur 12.3. Verandering in het doen van vrijwilligerswerk door de coronacrisis in de regio (excl. R'dam) en in Ridderkerk

12.3 Zijn er opvallende verschillen tussen groepen?

Het aandeel inwoners in de regio dat vrijwilligerswerk doet, neemt toe met de leeftijd. De 65-plussers doen het meest vrijwilligerswerk. Zij geven ook het meest aan dat ze als gevolg van de coronacrisis minder vrijwilligerswerk doen.

De meer theoretisch opgeleiden doen iets vaker vrijwilligerswerk dan de praktisch opgeleiden. Ook zij geven iets vaker aan dat ze dit minder kunnen doen als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 12.1. Uitkomsten naar achtergrondkenmerken in de regio (regio= inclusief Rotterdam)

		Doet vrijwilligerswerk	Minder vrijwilligerswerk door coronacrisis
Geslacht	Vrouw	20%	9%
	Man	21%	8%
Leeftijd	18 t/m 23 jr	17%	7%
	24 t/m 64 jr	20%	8%
	65 jr en ouder	22%	9%
Huishoudsamenstelling	Eenpersoonshuishouden	23%	10%
	Eenoudergezin	19%	8%
	Meerpersoonshuishouden met kinderen	21%	8%
	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	20%	9%
Opleiding	Geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo	16%	7%
	Mbo, havo, vwo, hbo, wo	22%	9%
Financiële situatie	Moeite met rondkomen	19%	9%
	Geen moeite met rondkomen	21%	8%
Totaal		20%	9%

Bronvermelding

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2012, GGD'en, CBS en RIVM.

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016, GGD'en, CBS en RIVM.

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en, CBS en RIVM.

GGD Rotterdam-Rijnmond. (2020). *Covid-19 cijfers* Opgehaald van Gezondheidinkkaart:

<https://gezondheidinkkaart.nl/dashboard/dashboard/covid-19/>

GGD Rotterdam-Rijnmond. (2020). *Bevolkingscijfers* Opgehaald van Gezondheidinkkaart: <https://gezondheidinkkaart.nl/> /

Bijlage 1 Vraagstelling Corona

VERANDERINGEN DOOR DE CORONACRISIS

De coronacrisis heeft voor sommige mensen weinig invloed op hun leven. Voor anderen is de invloed groter. Bijvoorbeeld door besmetting met het coronavirus. Of door de gevolgen van de maatregelen van de overheid om de verspreiding van het virus tegen te gaan.

- Q1** Geef voor de onderstaande onderwerpen aan hoe deze voor u veranderd zijn door de coronacrisis. Als één van deze onderwerpen niet voor u geldt, omdat u bijvoorbeeld helemaal niet rookt, vul dan 'niet van toepassing' in. Rookt u wel, maar is daar niets in veranderd door de coronacrisis vul dan 'niet veranderd' in.

Geef op iedere regel uw antwoord.	Beter	Niet veranderd	Slechter	
Algemene gezondheid	☐	☐	☐	
Financiële situatie	☐	☐	☐	
	Meer	Niet veranderd	Minder	Niet van toepassing
Bewegen / sporten	☐	☐	☐	
Roken	☐	☐	☐	☐
Alcohol drinken	☐	☐	☐	☐
Controle over mijn leven hebben	☐	☐	☐	
Angstig voelen	☐	☐	☐	☐
Depressief voelen	☐	☐	☐	☐
Eenzaam voelen	☐	☐	☐	☐
Stress hebben	☐	☐	☐	☐
Mantelzorg geven	☐	☐	☐	☐
Vrijwilligerswerk doen	☐	☐	☐	☐

Kennis voor een sterk Rotterdams beleid

Onderzoek en Business Intelligence is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam. De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, re-integratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Auteurs

Nathalie Koene, Gea Schouten, Netty van Veelen, met dank aan Robbin Zuiderwijk

www.gezondheidinkaat.nl

